

Yeddinci çağırış

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
MİLLİ MƏCLİSİ İCLASLARININ

PROTOKOLLARI
VƏ
STENOQRAMLARI

Altıncı sessiya
Yaz

60-cı cild

13 fevral 2026-cı il

Milli Məclisin nəşri
Bakı – 2026

Milli Məclis Aparatının
Redaksiya və nəşr işləri şöbəsində
hazırlanmışdır

**YEDDİNCİ ÇAĞIRIŞ
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
MİLLİ MƏCLİSİNİN
VI SESSİYASI İCLASININ**

PROTOKOLU № 61

*Milli Məclisin iclas salonu.
13 fevral 2026-cı il.*

*İclasa Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin sədri
Sahibə Qafarova sədrlik etmişdir.*

İclasda Milli Məclisin 112 deputatı iştirak etmişdir.

Qeydiyyat	(saat 11.01 dəq.)
İştirak edir	108
Yetərsay	83

İclasa dəvət olunmuşlar:

Toğrul Hüseynov, Azərbaycan Respublikası ədliyyə nazirinin müavini.

Elmin Həsənov, Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Bələdiyyələrlə iş baş idarəsinin rəisi.

Səfa Cəfərov, Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyi Bələdiyyələrlə iş baş idarəsinin İnzibati nəzarət idarəsinin baş məsləhətçisi.

İclasın gündəliyinə aşağıdakı məsələlər daxil idi:

1. Bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarəti həyata keçirən orqanın 2025-ci ildə fəaliyyəti haqqında məruzəsi.

2. Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

3. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində, “Banklar haqqında” və “Gömrük tarifi haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

4. “Əhalinin sağlamlığının qorunması haqqında” və “Onkoloji yardım haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

5. Azərbaycan Respublikasının Gömrük Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətlər Məcəlləsində və “Qiymətli metallar və qiymətli daşlar haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

6. “Büdcə sistemi haqqında”, “Mühasibat uçotu haqqında” və “Dövlət satınalmaları haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

7. Azərbaycan Respublikasının Cəzaların İcrası Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

8. Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsində və “Torpaqların dövlət ehtiyacları üçün alınması haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi

barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

9. Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində, “Dövlət sosial sığorta sistemində fərdi uçot haqqında” və “Əmək pensiyaları haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

10. “İnvestisiya fəaliyyəti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

Aşağıdakı məsələlər müzakirə edilmişdir:

Gündəlik haqqında.

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Gündəlik qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 11.04 dəq.)

Lehinə 108

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 108

Nəticə: Qəbul edildi

1. Bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarəti həyata keçirən orqanın 2025-ci ildə fəaliyyəti haqqında məruzəsi.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Toğrul Hüseynov, Siyavuş

Novruzov, Fazil Mustafa, Vüqar Bayramov, Vasif Qafarov, Kamran Bayramov, Azər Badamov, Elman Nəsirov, Əli Əhmədov

Təklif: Qərar qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.14 dəq.)

Lehinə 103

Əleyhinə 2

Bitərəf 1

Səs vermədi 0

İştirak edir 106

Nəticə: Qəbul edildi

2. Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Musa Quliyev

Təklif: Qanun qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.16 dəq.)

Lehinə 105

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 105

Nəticə: Qəbul edildi

3. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində, “Banklar haqqında” və “Gömrük tarifi haqqında”

Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Azər Əmiraslanov

Təklif: Qanun qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.17 dəq.)

Lehinə	101
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	103
Nəticə: Qəbul edildi	

4. “Əhəlinin sağlamlığının qorunması haqqında” və “Onkoloji yardım haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əhliman Əmiraslanov

Təklif: Qanun qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.18 dəq.)

Lehinə	104
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	104
Nəticə: Qəbul edildi	

5. Azərbaycan Respublikasının Gömrük Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətlər Məcəlləsində və “Qiymətli metallar və qiymətli daşlar haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Zaur Şükürov, Kamran Bayramov

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.20 dəq.)

Lehinə 102

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 1

İştirak edir 103

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 1-ci və 2-ci maddələr qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.21 dəq.)

Lehinə 103

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 2

İştirak edir 105

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 3-cü və 4-cü maddələr qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.21 dəq.)

Lehinə 102

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 102

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.22 dəq.)

Lehinə 101

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 1

İştirak edir 102

Nəticə: Qəbul edildi

6. “Büdcə sistemi haqqında”, “Mühasibat uçotu haqqında” və “Dövlət satınalmaları haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Vüqar Bayramov

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.25 dəq.)

Lehinə 104

Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	2
İştirak edir	107
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: 1-ci maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.25 dəq.)
Lehinə	104
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	104
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: 2-ci maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.26 dəq.)
Lehinə	101
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	2
İştirak edir	103
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: 3-cü maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.26 dəq.)
Lehinə	105

Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	105
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.27 dəq.)
Lehinə	104
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	104
Nəticə: Qəbul edildi	

7. Azərbaycan Respublikasının Cəzaların İcrası Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Bəhruz Məhərrəmov

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.30 dəq.)
Lehinə	105
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	106
Nəticə: Qəbul edildi	

8. Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsində və “Torpaqların dövlət ehtiyacları üçün alınması haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Nurlan Həsənov, Siyavuş Novruzov, Fazil Mustafa, Tahir Rzayev

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.44 dəq.)

Lehinə 109

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 109

Nəticə: Qəbul edildi

9. Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində, “Dövlət sosial sığorta sistemində fərdi uçot haqqında” və “Əmək pensiyaları haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Musa Quliyev

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.49 dəq.)

Lehinə 109

Əleyhinə 0

Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	109
Nəticə: Qəbul edildi	

10. “İnvestisiya fəaliyyəti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Azər Əmiraslanov, Qüdrət Həsənpuliyev

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 13.08 dəq.)

Lehinə	98
Əleyhinə	4
Bitərəf	1
Səs vermədi	0
İştirak edir	103
Nəticə: Qəbul edildi	

**Azərbaycan Respublikası
Milli Məclisinin sədri**

Sahibə Qafarova

MİLLİ MƏCLİSİN İCLASI

13 fevral 2026-cı il. Saat 11.

Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin sədri
Sahibə Qafarova sədrlik edir

Sədrlik edən. Xoş gördük, hörmətli deputatlar, hörmətli qonaqlar, hörmətli media nümayəndələri. Xahiş edirəm, qeydiyyatdan keçin. Buyurun.

Qeydiyyat	(saat 11.01 dəq.)
İştirak edir	108
Yetərsay	83

Çox sağ olun, yetərsay var.

Hörmətli həmkarlar, bildiyiniz kimi, Amerika Birləşmiş Ştatlarının vitse-prezidenti cənab Ceyms Devid Vens bu günlərdə ölkəmizdə rəsmi səfərdə olmuşdur. Tarixi əhəmiyyət daşıyan bu səfər Azərbaycan Respublikası ilə ABŞ arasında münasibətlərin inkişafında yeni mərhələ açmışdır. Səfər çərçivəsində imzalanmış Strateji Tərəfdaşlıq Xartiyası birgə əməkdaşlığın uzunmüddətli prioritetlərini müəyyən edir, energetika, iqtisadiyyat, investisiya qoyuluşu, kosmik sənaye, rəqəmsal infrastruktur, müdafiə, təhlükəsizlik və digər sahələrdə

əməkdaşlığın dərinləşməsinin möhkəm təməlini yaradır.

Sülh, sabitlik və dayanıqlı inkişaf sahəsində ümumi maraqlara əsaslanan Xartiya tərəflərin suverenliyə, ərazi bütövlüyünə, sərhədlərin toxunulmazlığına və milli maraqlara hörmət əsasında iş birliyini genişləndirmək niyyətini əks etdirir.

Hörmətli deputatlar, xüsusi qeyd edilməlidir ki, dünyanın ən qüdrətli dövləti ilə ölkəmizin əlaqələrinin keyfiyyətcə yeni səviyyəyə yüksəlməsi bir çox cəhətdən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin uzaqgörən və ardıcıl siyasəti sayəsində mümkün olmuşdur. Onun rəhbərliyi ilə Azərbaycan beynəlxalq aləmdə etibarlı tərəfdaş, regional enerji-nəqliyyat layihələrinin əsas iştirakçısı, müstəqil xarici siyasət yeridən bir dövlət kimi böyük nüfuz qazanmışdır. Bu gün bölgəmizin dərin dəyişikliklərə məruz qaldığı bir şəraitdə Azərbaycan konstruktivlik və məsuliyyətli tərəfdaşlıq prinsiplərinə əsaslanır.

Biz Ermənistanla Azərbaycan arasında sülh yaradılmasına Birləşmiş Ştatların, xüsusən Prezident cənab Donald Trampın verdiyi töhfəni yüksək qiymətləndiririk. ABŞ-nin dəstəyi Cənubi Qafqazda möhkəm və ədalətli sülhün bərqərar edilməsində müstəsna rol oynayır, iqtisadi integrasiya və əməkdaşlıq üçün yeni imkanlar açır.

Hörmətli həmkarlar, vitse-prezident cənab Vensin səfəri göstərdi ki, Azərbaycanın və Amerika Birləşmiş Ştatlarının Cənubi Qafqaz regionunun gələcək inkişafı ilə baxışları bir-birinə yaxındır. Bizim əməkdaşlığımız təkcə iki ölkənin deyil, həm də Xəzər dənizindən Avropaya qədər geniş bir bölgənin maraqlarına xidmət edir. Əminliklə söyləmək olar ki, səfər çərçivəsində əldə edilmiş razılaşmalar Amerika–Azərbaycan münasibətlərinin ardıcıl və dinamik inkişafını təmin edəcək,

dövlətimizin beynəlxalq mövqelərinin daha da möhkəmlənməsinə şərait yaradacaqdır.

Diqqətinizə görə sağ olun.

İndi isə, xahiş edirəm, gündəliyə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri (saat 11.04 dəq.)

Lehinə 108

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 108

Nəticə: Qəbul edildi

Gündəlik qəbul edildi.

Bizim gündəliyimizdə 10 məsələ var. 1-ci məsələ Bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarəti həyata keçirən orqanın 2025-ci ildə fəaliyyəti haqqında məruzəsidir. Məsələ ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikası ədliyyə nazirinin müavini hörmətli Toğrul Hüseynov buradadır. Toğrul müəllim, xoş gəlmisiniz. Ədliyyə Nazirliyinin Bələdiyyələrlə İş baş idarəsinin rəisi hörmətli Elmin Həsənov və baş idarənin əməkdaşı iclasımızda iştirak edirlər. Mən qonaqlarımızı bir daha salamlayıram.

İllik məruzəni təqdim etmək üçün, Toğrul müəllim, mən Sizə söz verirəm. Xahiş edirəm, kürsüyə keçin. Buyurun.

Toğrul Hüseynov, *Azərbaycan Respublikası ədliyyə nazirinin müavini.*

Hörmətli xanım sədr, hörmətli deputatlar və hörmətli iclas iştirakçıları. Məlum olduğu kimi, “Bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarət haqqında” Azərbaycan Respublikası

Qanununun tələblərinə əsasən hər il bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarətin həyata keçirilməsi ilə bağlı illik məruzə hazırlanır və Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə təqdim olunur. 2025-ci il üzrə həyata keçirilmiş inzibati nəzarət tədbirləri ilə bağlı illik məruzəni diqqətinizə təqdim etmək istərdim.

2025-ci il Azərbaycan Respublikası üçün mühüm və əlamətdar ictimai-siyasi hadisələrlə zəngin olmuşdur. Məlum olduğu kimi, 2025-ci ilin avqust ayında Vaşinqtonda Amerika Birləşmiş Ştatlarının vasitəçiliyi ilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin və Ermənistan Respublikası baş nazirinin birgə bəyannamə imzalaması, sülh sazişinin paraflanması Cənubi Qafqaz regionunda sülh, sabitlik üçün inkişafın yolunu açmışdır. Bildiyiniz üzrə, Konstitusiyamızın 30-cu, Vətən müharibəsində qələbəmizin 5-ci ildönümü ilə bağlı olaraq Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2024-cü il 28 dekabr tarixli müvafiq Sərəncamı ilə 2025-ci il “Konstitusiya və Suverenlik İli” elan olunmuşdur. Qeyd edilən tədbirlə bağlı olaraq Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyi Bələdiyyələrin Milli Assosiasiyalarının və bilavasitə bələdiyyələrin iştirakı paytaxtda və regionlarda silsilə tədbirlər, ictimai dinləmələr, maarifləndirici görüşlər keçirmişdir.

Ölkə həyatının bütün sahələrində olduğu kimi, yerli demokratiyanın inkişafında da müsbət nəticələr əldə edilmişdir. Məlum olduğu kimi, yerli özünüidarəetmə sahəsində islahatların yeni mərhələsinə start verilmiş və “Azərbaycan Respublikasında bələdiyyələrin birləşməsi yolu ilə yeni bələdiyyələrin yaradılması haqqında” 2024-cü il 18 oktyabr tarixli müvafiq Qanuna əsasən ölkə üzrə bələdiyyələrin sayı 1606-dan 685-dək azaldılmışdır. Həmin qanunun icrasını təmin etmək məqsədi ilə

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2025-ci il 13 yanvar tarixli Sərəncamı ilə müvafiq komissiyaların yaradılması və komissiyaların fərdi tərkiblərinin formalaşdırılması Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyinə həvalə edilmişdir. Həmin sərəncamın icrası çərçivəsində Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin, İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Əmlak Məsələləri Dövlət Xidmətinin, yerli icra hakimiyyəti orqanlarının və birləşmiş bələdiyyələrin nümayəndələrindən ibarət komissiyaların fərdi tərkibləri təsdiqlənmişdir. Həmçinin birləşən bələdiyyələrin əmlaklarının hüquqi varislik qaydasında müvafiq aktla yeni yaradılan bələdiyyələrə təhvil verilməsi və komissiya üzvlərinin fəaliyyətinin əlaqələndirilməsi, kargüzarlıq işinin bu proses çərçivəsində düzgün təşkil olunması qarşıya qoyulmuş əsas hədəflərdən biri kimi müəyyən olunmuşdur.

Ərazi bütövlüyümüzün və suverenliyimizin tam bərpa olunmasından sonra 2025-ci ilin yanvar ayında ilk dəfə bələdiyyə seçkilərinin keçirilməsi ölkəmizin ictimai-siyasi həyatında ən mühüm hadisələrdən biridir. Seçkilər nəticəsində 682 bələdiyyə üzrə 8039 bələdiyyə üzvü seçilmişdir və həmin bələdiyyə üzvlərinin böyük əksəriyyətini qadınlar və gənclər təşkil etmişlər. Məlumat üçün bildirmək istərdim ki, qadınların sayı 3148 nəfər, gənclərin sayı 2007 nəfər olmuşdur. Seçkilər nəticəsində bələdiyyə üzvlərinin tərkibinin yenidən formalaşdırıldığı nəzərə alınaraq Ədliyyə Nazirliyi tərəfindən mütəmadi əsaslarla maarifləndirici tədbirlər və görüşlər təşkil edilmişdir.

Bildiyiniz üzrə, bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarət bələdiyyələr tərəfindən qanunçuluğa riayət edilməsinin təmin olunması, qanunvericiliyin pozulması hallarının, onları yaradan

səbəb və şəraitin aradan qaldırılması və pozuntuların əvvəlcədən müəyyən olunması və bunların qarşısının alınması üzrə həyata keçirilən fəaliyyətdir. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanları tərəfindən bələdiyyələrin fəaliyyətinə müdaxilə halları aşkarlandığı təqdirdə, Ədliyyə Nazirliyi tərəfindən dərhal həmin məsələyə münasibət bildirilir və inzibati nəzarət qaydasında müvafiq tədbirlər görülür.

Beləliklə, dövlət bələdiyyələrin müstəqil fəaliyyəti üçün ölkə qanunvericiliyində kifayət qədər hüquqi mexanizm və tənzimləmə müəyyən etmişdir. Çünki bələdiyyə sahəsində dövlət siyasətinin əsas istiqamətlərindən biri də bələdiyyələrin fəaliyyətində qanunçuluğa riayət olunmasının təmin olunması, hüquq pozuntularının aradan qaldırılmasıdır.

İstərdim ki, yerli özünüidarəetmə sahəsində həyata keçirilən tədbirlərlə bağlı qısa məlumatı diqqətinizə təqdim edim. Xüsusi ilə qeyd olunmalıdır ki, birləşmə nəticəsində ölkə üzrə bələdiyyələrin sayı 57 faiz azalsa da, 2024–2025-ci illərin rəqəmlərinə nəzər saldıqda, müqayisəli təhlil apardıqda bir sıra göstəricilər buna mütənasib surətdə azalmamış, əksinə, müəyyən sahələrdə artım müşahidə edilmişdir. Belə ki, Ədliyyə Nazirliyi tərəfindən bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarətin gücləndirilməsi, onların fəaliyyətinin təşkilinə kömək, metodoloji yardım tədbirlərinin effektivliyinin yüksəldilməsi nəticəsində cari ildə fəaliyyəti yoxlanılmış bələdiyyələrin sayında 33 faiz, aidliyyəti hüquq mühafizə orqanlarına göndərilmiş materialların sayında 22 faiz, məhkəməyə göndərilmiş inzibati xəta haqqında protokolların təmini nisbətində 11 faiz artım müşahidə olunur.

Bununla yanaşı, əvvəlki illərlə müqayisədə bələdiyyələr tərəfindən qəbul edilən aktların sayında cəmi 20 faiz, həyata

keçirilən maarifçilik tədbirlərinin sayında 7 faiz və həmin tədbirlərə cəlb olunmuş iştirakçıların sayında cəmi 18 faiz azalma müşahidə olunur. Eyni zamanda, dəyişdirilməsi və ləğv edilməsi barədə təklif verilmiş aktların sayında 36 faizlik, məhkəməyə göndərilmiş inzibati xəta haqqında protokolların sayında 51 faiz azalma müşahidə olunur. Bu isə “Bələdiyyələrlə iş” informasiya sistemi vasitəsi ilə aktların elektron qaydada təqdim edilməsi imkanının yaradılmasının əsas göstəricilərindən biridir.

2025-ci ildə inzibati nəzarət qaydasında baxılması üçün daxil olmuş 81711, o cümlədən Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ədliyyə Nazirliyində 1935 bələdiyyə aktı hüquqi ekspertizadan keçirilmişdir. Nəticədə 97,2 faiz aktın, yəni 79448 bələdiyyə aktının qanunvericiliyə uyğun olduğu müəyyən olunmuşdur. Normativ hüquqi aktların tələblərinə zidd olan 1645, yəni 2 faiz aktın dəyişdirilməsi və ləğv edilməsi üçün “Bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarət haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tələblərinə uyğun olaraq, bələdiyyələrə təkliflər verilmişdir. Ümumilikdə, həm aktlar, həm də müraciətlər üzrə inzibati nəzarət icraatı zamanı 1700-ə yaxın aktın dəyişdirilməsi və ləğvi məqsədi ilə bələdiyyələrə təklif verilmişdir.

Qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada baxılmış 4132 müraciətdən 313-ü təmin edilmiş, şəhid ailəsi üzvlərinin, müharibə əlili və iştirakçılarının müraciətlərinə diqqətlə və həssaslıqla yanaşıaraq belə müraciətlərdən 65-i tam təmin olunmuşdur.

İnzibati nəzarət icraatı zamanı 62 halda cinayət əlamətləri aşkar edilərək baxılması üçün aidiyyəti üzrə istintaq orqanlarına göndərilmişdir. Həmin materiallardan artıq 14-ü üzrə cinayət işi

başlanmış, bir sıra materiallar üzrə pozuntuların aradan qaldırılması barədə təqdimatlar verilmiş və digər materiallar hazırda istintaq orqanlarında baxılmaqdadır.

İl ərzində Azərbaycan Respublikası İnzibati Xətalər Məcəlləsinin 549-cu maddəsi, yəni “İnzibati nəzarəti həyata keçirən orqanın fəaliyyətinə mane olma” maddəsi üzrə 50 inzibati xəta haqqında protokol tərtib edilərək məhkəmələrə göndərilmiş, həmin protokollar əsasında 43 bələdiyyənin vəzifəli şəxsi məhkəmələr tərəfindən inzibati məsuliyyətə cəlb edilmişdir. 3 protokol isə hazırda məhkəmənin icraatındadır.

2025-ci ildən etibarən inzibati nəzarət qaydasında baxılması üçün ölkə bələdiyyələri qanunvericiliyin bütün tələbinə uyğun olaraq, “Bələdiyyələrlə iş” informasiya sistemi vasitəsi ilə elektron qaydada sənədləri təqdim edirlər. O cümlədən ilk dəfə olaraq Naxçıvan Muxtar Respublikasında fəaliyyət göstərən bütün bələdiyyə aktlarının informasiya sistemi vasitəsi ilə təqdim olunması təmin olunmuşdur.

Torpaq sahələrinin qanunsuz ayrılması barədə bələdiyyə aktlarının ləğv edilməsi nəticəsində 3 min hektardan çox torpaq sahəsinin, o cümlədən 2057 hektar örüş sahəsinin bələdiyyə mülkiyyətinə və sahibliyinə qaytarılması təmin olunmuşdur.

2025-ci ildə bələdiyyələrin maliyyə imkanlarının yaxşılaşdırılması məqsədi ilə büdcə gəlirlərinin artırılması, o cümlədən vergitutma obyektlərinin uçotunun dəqiqləşdirilməsi və uçotdan kənarda qalan vergitutma obyektlərinin vergiyə cəlb edilməsi, vergilərin və debitor borcların qanuna uyğun olaraq hesablanması, yığılması məqsədi ilə müvafiq tədbirlər də həyata keçirilmiş və müsbət nəticələr əldə edilmişdir.

2025-ci ilin aprel ayında Dövlət Statistika Komitəsi tərəfindən dərc olunmuş və 2024-cü il üzrə bələdiyyə

büdcəsinin icrası barədə məlumatlara əsasən ölkə üzrə bələdiyyələrin büdcə gəlirləri əvvəlki illə müqayisədə təxminən 7,9 milyon manat – 14,4 faiz artaraq 63 milyon manata çatmışdır. Hazırda “Bələdiyyələrlə iş” informasiya sistemi üzərindən aparılmış təhlillərimiz göstərir ki, bu rəqəm 2025-ci il üzrə də çox yüksək məbləğ təşkil edəcəkdir, lakin daha rəsmi rəqəm Dövlət Statistika Komitəsinin 2026-cı ilin birinci rübündə əks olunmuş 2025-ci il üzrə məlumatda öz təsdiqini tapacaqdır.

Yerli özünüidarəetmə orqanlarının dayanıqlı gəlir mənbələrinin formalaşdırılması, əhalinin məşğulluğunun təmin olunmasında bələdiyyələrin imkanlarının genişləndirilməsi məqsədi ilə 2025-ci ildə 4 yeni bələdiyyə müəssisəsi təsis edilmişdir. Bu müəssisələrin əsas fəaliyyət istiqamətləri kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı, satışı, təmir-tikinti işlərinin aparılması kimi məqsədlər olmuşdur.

2025-ci il ərzində debitor borcların ödənilməsi ilə bağlı bələdiyyələr tərəfindən qəbul edilmiş 9696 inzibati akt Ədliyyə Nazirliyi üzrə icra məmurları tərəfindən icraata qəbul olunmuşdur. İcraatda qalıqla birgə 17053 inzibati akt olub. İl ərzində onlardan 11360 aktın, başqa sözlə, 66,6 faiz aktın icrası tam təmin olunmuş və icrası ilə bağlı mühüm tədbirlər həyata keçirilmişdir.

Eyni zamanda, bələdiyyələr tərəfindən pul tələblərinə dair inzibati aktların qəbulu və məcburi icraya yönəldilməsi ilə bağlı metodoloji işlər təşkil edilmişdir.

Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosessual Məcəlləsinə və “İcra haqqında” Qanununa 2025-ci ildə edilmiş dəyişikliklərdən irəli gələrək icra sənədlərinin icraata qəbul olunması yalnız “Elektron icra” informasiya sisteminin funksional imkanlarından istifadə edilməklə təmin edilir.

Hazırda bütün bələdiyyələrə elektron kabinetlər yaradılaraq onların aktlarının “Bələdiyyələrlə iş” icra informasiya sistemi vasitəsi ilə icra məmurlarına yönəldilməsi həmin kabinetlər vasitəsi ilə həyata keçirilir.

Nazirlik tərəfindən mütəmadi olaraq yerli özünüidarəetmə sahəsində qanunçuluğun təmini məqsədi ilə bələdiyyələr tərəfindən rast gəlinən qanun pozuntuları, o cümlədən onları yaradan səbəb və şəraitin müəyyən edilməsi istiqamətində təhlillər aparılır və bununla bağlı mütəmadi maarifləndirici görüşlər təşkil edilir.

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2025-ci il 3 iyun tarixli 173 nömrəli Qərarı ilə “Bələdiyyələrlə iş” informasiya sistemi haqqında Əsasnamə” təsdiq edilmişdir. Bu sistem çərçivəsində yerli özünüidarəetmə orqanlarının fəaliyyətində operativlik, şəffaflıq, eləcə də saxlanılan məlumatların sistemliyinin və dürüslüyünün təmini istiqamətində ən böyük islahatlardan biri olaraq bunu göstərə bilərik. Həmçinin “Korrupsiyaya qarşı mübarizənin gücləndirilməsinə dair 2022–2026-cı illər üçün Milli Fəaliyyət Planı”ndan irəli gələrək Bələdiyyə gəlir və xərclərinin vahid portalının yaradılması tapşırılmışdır və hazırda bu istiqamətdə işlər Ədliyyə Nazirliyi tərəfindən davam etdirilir. Həmin portalın əsas funksional imkanlarından biri də bələdiyyələrin gəlir mənbələri və xərc istiqamətləri barədə məlumatların toplanılması, emalı, axtarışı, ötürülməsi, yayımlanması, eyni zamanda, həmin portal vasitəsi ilə bələdiyyə xərclərinin həyata keçirilməsi, maliyyə hesabatlarının elektron qaydada dərc olunması təmin olunacaqdır.

Bununla yanaşı, yerli vergilərin və xərclərin uçotunun çevik formada təşkil edilməsi ilə bağlı Azərbaycan Respublikasının

Vergi Məcəlləsinə, “Bələdiyyələrin maliyyəsinin əsasları haqqında” və “Bələdiyyə torpaqlarının idarə edilməsi haqqında” bir sıra qanunlara dəyişikliklər edilərək bələdiyyələrin vahid informasiya sisteminin formalaşdırılması tapşırığı müəyyən olunmuşdur. Bələdiyyələrin vahid informasiya sisteminin statusu dövlət informasiya statusu olaraq müəyyən olunmuşdur və həmin o sistemin hökumət buludunda yerləşdirilməsi sistemin müvafiq vacib informasiya sistemləri ilə integrasiyasının təmin olunması istiqamətində müvafiq tapşırıqlar verilmişdir. Hazırda həmin sistemin digər vacib informasiya sistemləri ilə integrasiyasına dair təkliflər Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinə təqdim olunmuşdur.

Eyni zamanda, müasir dövrün tələblərinə və yeni çağırışlara uyğun bələdiyyələrin fəaliyyətinin təşkili məqsədi ilə “Bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarətin təşkili haqqında” yeni təlimat təsdiq olunmuş və Ədliyyə Nazirliyinin Bələdiyyələrlə İş Baş İdarəsinin əsasnaməsi Ədliyyə Nazirliyinin müvafiq əmri ilə təsdiq edilmişdir.

Yerli özünüidarəetmə sahəsində ictimaiyyətin məlumatlandırılması, onların fəaliyyətinin və həyata keçirdiyi tədbirlərin mütəmadi olaraq mediada işıqlandırılması məqsədi ilə bələdiyyələrin sosial platformalarının aktiv saxlanılması istiqamətində ciddi tədbirlər həyata keçirilmişdir. Hər bir bələdiyyənin müvafiq informasiya sistemində, demək olar, onların həyata keçirdiyi bütün müvafiq sosial xarakterli tədbirlərin işıqlandırılması və Ədliyyə Nazirliyi tərəfindən də bu sahədə müvafiq zəruri tədbirlər təmin edilir.

İl ərzində bələdiyyələr tərəfindən yerli əhalinin rifahının yaxşılaşdırılması, həssas əhali qruplarının sosial müdafiəsinin

gücləndirilməsi naminə də bir sıra tədbirlər təmin edilmişdir. Bələdiyyələr tərəfindən təqdim edilmiş məlumatlardan görünür ki, respublika üzrə abadlıq işlərinə 10 milyon manata yaxın, sosial müdafiə və sosial təminatla bağlı xərclərə 1,7 milyon manatdan çox, gənclər siyasəti, təhsil və digər sosial tədbirlərlə bağlı layihələrə 500 min manata yaxın vəsait ayrılmışdır.

Bununla yanaşı, korrupsiyaya qarşı mübarizə tədbirlərinin gücləndirilməsi, hüquq pozuntularının aradan qaldırılması məqsədi ilə Nazirliyin Korrupsiyaya Qarşı Mübarizə İdarəsi ilə birgə hazırladığı təlimat metodiki vəsaitlə bələdiyyələrin diqqətinə çatdırılmış və bu tədbir çərçivəsində onlarla mütəmadi görüşlər, dinləmələr həyata keçirilməkdədir.

Bununla yanaşı, Ədliyyə Nazirliyi tərəfindən bələdiyyə torpaqlarının əldə olunmasının xüsusiyyətləri, əmlak vergisinin hesablanması, əhəlinin yerli özünüidarəetmədə iştirakı mövzularında mühüm videoçarxlar hazırlanaraq ictimaiyyətə təqdim olunmuşdur.

2025-ci ildə bələdiyyə üzvlərinin və qulluqçularının hüquqi maarifləndirilməsi, hər zaman olduğu kimi, diqqət mərkəzində saxlanılmışdır. Ötən ildə 273 maarifçilik tədbiri üzrə sayı 7 min nəfərdən çox olan şəxs təlimə cəlb edilmişdir. Ədliyyə Akademiyasında 26 tədris kursunda 1318 dinləyici iştirak etmişdir. Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi tərəfindən bələdiyyələrin maarifləndirilməsi üçün keçirilmiş 10 seminarda 405 bələdiyyə üzvü və qulluqçusu iştirak etmişdir.

Ölkə üzrə fəaliyyət göstərən bələdiyyələrin birləşməsi nəticəsində onların nizamnamələrinin Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinə, yəni Ədliyyə Nazirliyində Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinə daxil edilməsi təmin edilmişdir. Bu istiqamətdə onlara dəstək göstərilməsi məqsədi ilə Ədliyyə Nazirliyinin bir

sıra İdarələri – Qanunvericilik Baş İdarəsi, Strateji Planlaşdırma və Monitoring Baş İdarəsi və Bələdiyyələrlə İş Baş İdarəsi tərəfindən, eyni zamanda, Ədliyyə Nazirliyinin regional və ədliyyə idarələri fəaliyyətə cəlb edilərək bələdiyyələr üçün nümunəvi nizamnamə formaları hazırlanaraq onlara təqdim olunmuşdur. Bununla da bütün bələdiyyələrin Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinə təqdim etdiyi sənədlər tam şəkildə təmin olunmuş və bələdiyyələrin nizamnamələri təsdiq edilmişdir.

2025-ci ildə nazirlik tərəfindən yerli özünüidarəetmə sahəsinin daha da səmərəliliyinin artırılması məqsədi ilə Azərbaycan Respublikası Prezident Administrasiyası, Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi və onun müvafiq komitələri ilə sıx əməkdaşlıq davam etdirilmişdir. Həmçinin xarici dövlətlərin yerli özünüidarəetmə orqanları, onların assosiasiyaları və ixtisaslaşdırılmış təşkilatları ilə əməkdaşlıq davam etdirilmişdir.

2024-cü il üzrə illik məruzənin 2025-ci ildə dinlənilməsi zamanı hörmətli deputatlar tərəfindən bələdiyyələrin fəaliyyətinin səmərəliliyinin artırılması, yaxşılaşdırılması məqsədi ilə səsləndirilmiş dəyərli tövsiyələr nəzərə alınmaqla Ədliyyə Nazirliyində bir sıra mühüm görüşlər təşkil olunmuş və müvafiq məlumatlandırıcı və metodik vəsaitlər bələdiyyələrə təqdim olunmuşdur.

Hörmətli deputatlar, qeyd olunanlarla yanaşı, bələdiyyələrin fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi sahəsində, eləcə də onların fəaliyyətinə inzibati nəzarətin həyata keçirilməsində və onlarla hüquqi maarifləndirmə işinin aparılmasında hələ görülməli işlər çoxdur. Bildirmək istəyirəm ki, Ədliyyə Nazirliyi tərəfindən bələdiyyələrin fəaliyyətinin yeni çağırışlara uyğun qurulması, onlara metodoloji yardım göstərilməsi və inzibati nəzarətin

səmərəliliyinin artırılması istiqamətində mühüm səylər göstəriləcəkdir.

Diqqətinizə görə hər birinizə təşəkkürümü bildirirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Toğrul müəllim.

Hörmətli deputatlar, illik məruzəyə profil komitədə – Regional məsələlər komitəsində baxılmışdır. Komitənin rəyini bildirmək üçün mən sözü hörmətli Siyavuş müəllim Novruzova verirəm. Siyavuş müəllim, buyurun.

Siyavuş Novruzov, Milli Məclisin Regional məsələlər komitəsinin sədri.

Təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım sədr, hörmətli deputatlar, hörmətli qonaqlar. Ümummilli Lider Heydər Əliyevin müəyyən etdiyi möhkəm siyasi və ideoloji əsaslar üzərində qurulan müasir Azərbaycan dövləti bu gün Prezident cənab İlham Əliyevin uzaqgörən, pragmatik və qətiyyətli rəhbərliyi ilə tarixi inkişafının keyfiyyətə yeni mərhələsini yaşayır. Dövlət başçısının həyata keçirdiyi ardıcıl və düşünülmüş siyasət nəticəsində Azərbaycan regionda və beynəlxalq müstəvidə artan nüfuza malik, müstəqil mövqeyi və prinsipial yanaşmaları ilə seçilən güclü dövlət kimi tanınır.

Qürur hissi ilə vurğulamaq istərdim ki, xalqımız müzəffər Ali Baş Komandanın yenilməz sərkərdəliyi ilə Vətən müharibəsində qazanılmış böyük Qələbənin yaratdığı milli birlik və suveren dövlət quruculuğu yolunda inamla irəliləməkdədir. Ərazi bütövlüyünün və dövlət suverenliyinin tam bərpası ölkəmizin hərtərəfli inkişafına, sosial-iqtisadi tərəqqisinə yönəlmiş genişmiqyaslı islahatların həyata keçirilməsi üçün möhkəm zəmin yaratmışdır. Bu strateji xəttə uyğun olaraq, 2025-ci ildə ölkəmizdə bütün sahələri əhatə edən islahatlar uğurla davam etdirilmişdir.

İşğaldan azad edilmiş Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarında aparılan genişmiqyaslı bərpa və yenidənqurma işləri dövlət siyasətinin əsas prioritetlərindən biri olaraq uğurla icra olunur. Prezident cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi və Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyevanın təşəbbüsü ilə yol-nəqliyyat, enerji və sosial infrastruktur qurulur, müasir şəhər və kəndlər salınır, “Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərinə Böyük Qayıdışa dair I Dövlət Proqramı”na uyğun olaraq, əhalinin doğma torpaqlara təhlükəsiz və layiqli qayıdışı təmin edilir ki, bu da regionun sosial-iqtisadi dirçəlişini və dayanıqlı inkişafını şərtləndirir.

Azərbaycan 2025-ci ildə regionun aparıcı dövləti kimi mövqeyini daha da möhkəmləndirmiş, hərbi qüdrətini və beynəlxalq nüfuzunu artırmışdır. Avqust ayında Vaşinqtonda Amerika Birləşmiş Ştatlarının vasitəçiliyi ilə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti və Ermənistan Respublikasının Baş naziri tərəfindən Birgə Bəyanatın imzalanması və sülh sazişinin paraflanması Cənubi Qafqazda münaqişə dövrünə son qoyaraq davamlı sülh, sabitlik və əməkdaşlıq üçün yeni perspektivlər açmışdır.

Bunun davamı olaraq, 2025-ci ildə Azərbaycan–ABŞ münasibətləri keyfiyyətə yeni mərhələyə yüksəlmişdir. ABŞ-nin vitse-prezidentinin 2026-cı il fevralın 10-da Bakıya rəsmi səfəri strateji dialoqun yüksək səviyyəsini nümayiş etdirmiş, regional təhlükəsizlik, enerji, nəqliyyat-logistika, yaşıl enerji və investisiya sahələrində əməkdaşlığın genişləndirilməsi üçün mühüm zəmin yaratmışdır.

Ərazi bütövlüyümüzün və dövlət suverenliyimizin tam bərpa olunmasından sonra ilk dəfə olaraq 2025-ci ilin yanvar ayında növbəti bələdiyyə seçkilərinin keçirilməsi ölkəmizin ictimai-

siyasi həyatında mühüm mərhələ olmuşdur. Seçkilərin şəffaf, azad və qanunvericiliyin tələblərinə uyğun şəkildə təşkili məqsədi ilə aidiyyəti dövlət qurumları ilə birgə geniş hüquqi-maarifləndirmə tədbirləri həyata keçirilmiş, nazirliyin rəsmi internet resursları və “Bələdiyyələrlə iş” informasiya sisteminin imkanlarından səmərəli istifadə edilmişdir.

Xüsusi ilə qeyd olunmalıdır ki, 2025-ci ildən etibarən bələdiyyə aktlarına inzibati nəzarət qaydasında baxılması tam elektron mühitə keçirilmiş və ölkə üzrə bütün bələdiyyə aktları “Bələdiyyələrlə iş” informasiya sistemi vasitəsi ilə təqdim olunmağa başlanmışdır. İlk dəfə olaraq Naxçıvan Muxtar Respublikasında fəaliyyət göstərən bütün bələdiyyə aktlarının da bu sistemə inteqrasiyası təmin edilmişdir. Bu yenilik bələdiyyə aktlarının vaxtında təqdim edilməməsi hallarının və bununla bağlı inzibati xətalərin əhəmiyyətli dərəcədə azalmasına səbəb olmuşdur.

Vurğulanmalıdır ki, 2025-ci ildə Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Regional məsələlər komitəsinin iclasında yerli özünüidarəetmə və torpaq münasibətləri sahəsində normativ-hüquqi bazanın təkmilləşdirilməsinə yönəlmiş mühüm qanunvericilik təşəbbüsləri müzakirə olunmuş, Torpaq, Mülki, Mənzil, Şəhərsalma və Tikinti məəcəllələrində, eləcə də bələdiyyə torpaqlarının idarə olunması və daşınmaz əmlakın dövlət reyestri ilə bağlı qanunlarda dəyişiklikləri nəzərdə tutan qanun layihələri baxılaraq qəbul edilmiş müvafiq qanunla təsdiqlənmişdir.

Qeyd olunan qanun dəyişikliklərinin praktiki icrasının təmin edilməsi məqsədi ilə imzalanmış Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2025-ci il 4 avqust tarixli 465 nömrəli Fərmanı və bunun icrası ilə bağlı Nazirlər Kabinetinin 2025-ci il 19 avqust

tarixli Sərəncamı normativ-hüquqi aktların uzlaşdırılmasına, yerli özünüidarəetmə və torpaq münasibətləri sahəsində hüquqi mexanizmlərin dəqiqləşdirilməsinə, eləcə də tətbiq prosesində səmərəliliyin və hüquqi müəyyənliyin artırılmasına mühüm zəmin yaratmışdır.

Yerli özünüidarəetmənin davamlı inkişafı məqsədi ilə Prezident Administrasiyası, aidiyyəti dövlət qurumları və beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlıq genişləndirilmiş, bələdiyyə assosiasiyalarının institusional potensialının artırılması və beynəlxalq təcrübənin tətbiqi istiqamətində addımlar atılmışdır.

2025-ci ildə həyata keçirilən tədbirlər bələdiyyələrin fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsinə, nüfuzunun və maliyyə dayanıqlılığının artırılmasına xidmət etmişdir. Müasir tələblərə uyğun və daha effektiv yerli idarəetmənin təmin olunması üçün birgə səylərin davam etdirilməsi vacibdir.

Sonda qeyd olunanların davamı olaraq, yerli özünüidarəetmənin daha səmərəli və funksional institut kimi formalaşdırılması üçün sistemli islahatların həyata keçirilməsi zəruridir. İlk növbədə, bələdiyyələrin fəaliyyətini kompleks tənzimləyən yeni qanunvericilik bazasının hazırlanması və seçki mexanizmlərinin daha çevik, rəqabətli əsaslarla təşkili məqsədəuyğundur.

İnstitusional sabitliyin təmin edilməsi üçün dövlət qulluqçularının statusuna uyğun sabit bələdiyyə qulluqçuları korpusunun, o cümlədən icra katibliyi və aparat əməkdaşlarının formalaşdırılması, eyni zamanda, iri şəhərlərdə vahid “Böyük şəhər bələdiyyəsi” modelinin yaradılması imkanları nəzərdən keçirilməlidir. Burada Bakı, Sumqayıt, Gəncə və digərləri nəzərdə tutulur. Məsələn, Bakı şəhərində təxminən 45 bələdiyyə fəaliyyət göstərir. Əgər onlar birləşsə, həm xəritə məsələsi

ortadan çıxacaq, həm də maliyyə gəlirləri artacaq və vahid bələdiyyədə təmsil oluna bilər.

Bələdiyyələrin onlayn iclas keçirmək səlahiyyətinin qanunvericiliklə təsbit olunması, ərazi sərhədlərini əks etdirən xəritələrin rəsmi qaydada təqdim edilməsi idarəetmənin effektivliyini artıracaqdır.

Maliyyə dayanıqlılığının gücləndirilməsi məqsədi ilə məişət tullantılarının idarə olunması, səlahiyyətlərinin müvafiq resurslarla birlikdə bələdiyyələrə verilməsi, tullantı poliqonlarının iri şəhər bələdiyyələrinin idarəetməsinə ötürülməsi, vergi və icarə haqlarının iqtisadi əsaslarla müəyyənləşdirilməsi, habelə vergi intizamının təmin edilməsi üçün sanksiya mexanizmlərinin tətbiqi nəzərdən keçirilə bilər. Bununla yanaşı, qəbiristanlıqların bələdiyyələrin balansına verilməsi və bələdiyyələrin operativ təminat fondunun yaradılması yerli problemlərin çevik həllinə xidmət edəcəkdir. Bu tədbirlərin mərhələli icrası yerli özünüidarəetmənin institusional dayanıqlılığını artıracaq və idarəetmənin səmərəliliyini təmin edəcəkdir.

Hörmətli xanım sədr, hörmətli deputatlar, bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarəti həyata keçirən orqanın məruzəsi çox yeni və hərtərəfli şəkildə təqdim olunubdur. Məruzə komitədə geniş şəkildə müzakirə olunub və yekdilliklə parlamentin gündəliyinə təqdim olunubdur. Hər birinizi dəstəkləməyə, səs verməyə çağırıram. Sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Siyavuş müəllim.

Hörmətli həmkarlar, biz indi müzakirəyə keçirik. Təklif var, 5 dəqiqəyə keçək. Hamı razıdır?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Sağ olun.

Fazil Mustafa. Buyurun.

Fazil Mustafa. Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkilləri, hörmətli Toğrul Hüseynov və media nümayəndələri. Bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarəti həyata keçirən orqanın illik məruzəsini, təbii ki, dəstəkləyirəm. Toğrul müəllim ətraflı və anlaşılan formada bələdiyyələrin fəaliyyətinə nəzarətin bütün mexanizmlərini izah elədi. Amma təqdim olunan məruzədən irəli gələn bəzi məsələlərlə bağlı bir sıra tövsiyələri səsləndirmək istəyirəm. Bu, həm bələdiyyələrin fəaliyyətinə faydalı ola bilər, həm də inzibati orqanın fəaliyyətində nəzərə alın bilər.

Birinci. 2025-ci ilin yanvar ayında bələdiyyə seçkiləri keçirildi. 682 bələdiyyə formalaşdı, amma 3 bələdiyyədə seçki etibarsız hesab olundu. Düşünürəm, bunu da yaxın zamanlarda həll etmək lazımdır ki, bütün bölgələrdə, regionlarda bələdiyyə məsələsi yekunlaşsın.

İkinci. Burada qeyd olunur ki, qadınların sayı 39 faiz, gənclər isə 25 faiz təşkil edir. Əslində, bu məsələyə də baxmaq lazımdır. Vətəndaşlar hansı bələdiyyədə nə qədər qadın, ya gəncin olmasını düşünmürlər. Onlar müraciət edəndə bələdiyyələrin hansı səlahiyyətə və hansı məsuliyyətə malik olduğunu düşünürlər. Yerli problemlərin həll olunmasında müsbət cavab gözləyirlər, amma bələdiyyələrin imkanı olmadığına görə bir çox hallarda bu cavab heç vaxt müsbət olmur və daha çox mərkəzləşmiş qurumların ümidinə qalır ki, onlar yerli səviyyədə ən elementar məsələlərin həllinə köməklik göstərsinlər.

Bizim Konstitusiyanın 144-cü maddəsində bələdiyyələrlə bağlı çox mühüm bir bənd var: Yerli iqtisadi inkişaf proqramlarının qəbul və icra edilməsi. Hesab edirəm, bu sənəddə bu məsələyə diqqət yetirilməli idi ki, hansı

bələdiyyələrdə yerli iqtisadi inkişaf proqramı qəbul olunub və icra olunubdur. Bununla bağlı heç bir xatırlatma olmadığına görə, məncə, bələdiyyənin görməli olduğu ən mühüm iş məhz bu sahədir və burada indekslənməmiş olduqca vacibdir. Əvvəllər biz bələdiyyələrlə bağlı danışanda icra hakimiyyətlərinin onlara təsirini, mane olmasını, bəzən də onların adından istifadə etməsini qabardırıdık. Amma indi faktik olaraq icra hakimiyyətləri də yerli problemlərin həllində bir sıra səlahiyyətlərdən məhrum olublar. Mənə elə gəlir ki, biz hələ yerlərdə yeni idarəetmə modelini tapana qədər ya bələdiyyələrin statusunu, imkanlarını genişləndirməliyik, ya da yerli icra hakimiyyəti orqanlarına əvvəlki müəyyən səlahiyyətləri verməliyik. Çünki mərkəzləşmiş qurumlar bir çox hallarda yerlərdə vətəndaşı razı sala biləcək problemlərin həllinə diqqət ayırmaqda çətinlik çəkirlər. Bu baxımdan da, bələdiyyələrin inkişafı bu mənada müsbətdir.

Hörmətli həmkarım Siyavuş müəllim burada iki vacib məsələyə toxundu. Məncə, bu məsələnin də həlli vacibdir: böyük şəhər bələdiyyəsinin yaranması. Orada prinsip qoyula bilər ki, bir şəhərdə 30-dan artıq bələdiyyə formalaşıbsa, burada böyük şəhər bələdiyyəsi yaradılması nəzərdə tutula bilər. Çünki, ola bilsin ki, Sumqayıtda və ya Gəncədə bələdiyyə sayı böyük deyil, çox deyil. Heç olmasa, biz bunu Bakıda təmin edə bilərik.

Bir sıra məsələlər də imkanlarla bağlıdır. Biz qanunvericilikdə bunu müzakirə edəndə, qəbiristanlıqların bələdiyyələrə verilməsi məsələsini müəyyən mənada həll edəndə də bələdiyyələrin çoxu bu səlahiyyəti götürmək istəmədi. Niyə? Çünki onu saxlamağa imkanları yoxdur. Biz, birinci, imkanlar barədə düşünməliyik və elə etməliyik ki, bu imkanlar artsın. Məsələn, bu sənəddə də göstərilir ki, 2025-ci

ildə Gədəbəydə və başqa yerlərdə cəmi 4 yeni bələdiyyə müəssisəsi yaradılıb. Bu, bələdiyyə üçün çox minimum fəaliyyətdir. Azərbaycan böyük bir dövlətdir və necə ola bilər ki, burada yerli özünüidarəetmədə bələdiyyələrin bir il ərzində cəmi 4 müəssisəsi yaransın? Onlarca, yüzlərcə müəssisə olmalıdır. Biz məşğulluqla bağlı problemləri həll etmək istəyiriksə, mütləq bələdiyyələrin bu imkanlarını artırmalıyıq. Onların möhürlərinin təsir qüvvəsini artırmalıyıq. “Möhür vurmasın, heç bir torpaq sənədinə qol çəkməsin, sənədləri səlahiyyətsiz olsun” deyib bunu uzun müddət saxlaya bilmərik ki. Yəni 5-10 kriminal fəaliyyət göstərən bələdiyyəyə görə hamısının fəaliyyətini bu cür iflic etmək doğru olmaz. Ona görə də düşünürəm ki, bu tövsiyələr nəzərə alınsa, biz yerli özünüidarənin keyfiyyətini bundan sonra daha yüksək səviyyəyə qaldıra bilərik. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Vüqar Bayramov. Buyurun.

Vüqar Bayramov. Çox təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkilləri, mən də hörmətli Toğrul müəllimə çox ətraflı və peşəkar təqdimatına görə təşəkkür edirəm. Məruzəni dəstəkləyirəm və səs verəcəyəm.

Məruzə ilə tanışlıq bir daha təsdiq edir ki, 2025-ci il yanvarın 29-da keçirilən seçkilərdən sonra bələdiyyələrin fəaliyyətində nəzərəcarpacaq dərəcədə müsbət dəyişikliklər baş vermişdi. Təbii ki, bir tərəfdən, bələdiyyələrin büdcədən kənar maliyyə mənbələrindən vəsaitləri cəlb etməsi, digər tərəfdən isə, daha çevik şəkildə yerli idarəetmədə iştirak etməsi müsbət məqam olaraq qiymətləndirilməlidir. Sənədlə tanışlıq bir sıra çağırışların qeyd edilməsini və həmin çağırışlarla bağlı tövsiyələrin təqdim edilməsini daha da aktuallaşdırır. Sənədlə

tanışlıq təsdiq edir ki, 2025-ci ilin dövlət büdcəsindən yerli büdcələrə ayrılan vəsaitin həcmi 7,5 milyon manat olub. Söhbət dotasiyadan gedir. Azərbaycanda 685 bələdiyyə fəaliyyət göstərir. Bu o deməkdir ki, il ərzində orta hesabla hər bir bələdiyyəyə ödənilən vəsaitin həcmi 10950 manat, aylıq isə 912 manatdır. Biz rəqəmlərə diqqət etsək, dövlət büdcəsindən bələdiyyəyə ayrılan vəsaitlərin həcmnin yüksək olmadığını görürük. Bu kontekstdən bələdiyyələr üçün büdcədənəkar mənbələrdən daha çox vəsaitin cəlb edilməsi, bələdiyyələrə maliyyə cəlb edilməsinin və bütövlükdə, gəlirlərin şaxələndirilməsi əsas çağırış olaraq qalmaqdadır.

Eyni zamanda, müsbət məqam ondan ibarətdir ki, 2025-ci ildə bələdiyyələr büdcədənəkar mənbələrdən cəlb etdiyi vəsaitlərin həcmi 26 faiz artırıblar. 2024-cü və 2025-ci ilin yekunları göstərir ki, bələdiyyələrin cəlb etdiyi vəsaitlərin mənbələr üzrə şaxələnməsi ilə yanaşı, bələdiyyələr daha çox büdcədənəkar vəsaitləri cəlb etmək imkanlarına malikdirlər. Bu da, təbii ki, xüsusən onların büdcədənəkar gəlir mənbələrinin şaxələndirilməsini və bu mənbələrə yenidən baxılmasını daha da aktuallaşdırır.

Mövcud qanunvericiliyə əsasən bələdiyyələr fiziki şəxslərdən torpaq, əmlak vergisini, eyni zamanda, yerli əhəmiyyətli tikinti materialları üzrə mədən vergisini və bələdiyyə müəssisələrindən alınan mənfəət vergisi hesabına öz gəlirliliyini təmin edirlər. Təbii ki, əmlak və torpaq vergisi bələdiyyələrin ən çox cəlb etdiyi vergidir. Amma bəzi bələdiyyələrin fəaliyyət göstərdiyi sahələrdə mədən vergisi və bələdiyyə müəssisələri fəaliyyət göstərmir. Ona görə də fiskal mənbələrin şaxələndirilməsi ilə yanaşı, həmin mənbələrin sayının artırılmasına ehtiyac var. Hörmətli Siyavuş müəllim

qeyd etdi. Mən də düşünürəm ki, bələdiyyələrin sayına baxılması və növbəti mərhələdə daha da azaldılması məqsədəuyğun olardı.

Hazırda Bolqarıstanda 265, Belarusda 200, Rumıniyada 103, Gürcüstanda 69, qardaş Türkiyədə 1394 bələdiyyə fəaliyyət göstərir. Azərbaycanda fəaliyyət göstərən bələdiyyələrin sayını nəzərə alsaq, hər min nəfərə düşən bələdiyyə sayı baxımından, ölkəmizdə bələdiyyələrin sayı yenə də çoxdur. Bu kontekstdən bələdiyyələrin sayının azaldılması, bir tərəfdən, xərclərin optimallaşdırılmasına, digər tərəfdən, onların daha çevik qərarlar verməsinə gətirib çıxara bilər.

Sənəddə qeyd olunduğu kimi, 2025-ci ildə bələdiyyələrin fəaliyyəti ilə bağlı 4132 müraciət daxil olub. Əslində, bu, bələdiyyələrin fəaliyyətində rəqəmsal həllərdən, mexanizmlərdən daha yaxından istifadə edildiyi anlamına gəlir. Cənab Prezidentin sədrliyi ilə keçirilən son müşavirədə idarəetmədə rəqəmsal mexanizmlərdən, eləcə də süni intellektdən daha yaxından istifadə edilməsi əsas tapşırıqlardan biri kimi qeyd olundu. Düşünürəm ki, bələdiyyələr də mərhələli şəkildə rəqəmsallaşmalı və süni intellektdən istifadə imkanlarına baxmalıdır.

Ədliyyə Nazirliyi tərəfindən tövsiyələrə xüsusi diqqət ayrıldığı üçün mən qısa olaraq bir neçə tövsiyəmi də təqdim etmək istədim. Əvvəla, dövlət büdcəsindən ayrılan vəsaitlərin yalnız kəmiyyət deyil, eyni zamanda, keyfiyyət meyarları əsasında ayrılması məqsədəuyğun olardı. Yalnız bələdiyyəyə sakinlərin sayını nəzərə almaqla, dotasiyanın ayrılması səmərəliliyi dəstəkləmir. Həmçinin dotasiya ayrılan zaman məhz bələdiyyələrin şəhər, qəsəbə və kənd yerləri kimi qruplaşdırılmasına, bələdiyyələr üçün borcların vahid

reyestrinin yaradılmasına ehtiyac var. Bir sıra inkişaf etmiş ölkələrdə hətta vətəndaş kreditə müraciət edən zaman onun vergilər üzrə borcunun olub-olmaması yoxlanılır. Bu da, yəni vahid reyestrin yaradılması bələdiyyələrə, xüsusən də büdcədən kənar mənbələrdən daha çox vəsaitin cəlb edilməsinə imkan yarada bilər.

Bütövlükdə, sənədi dəstəkləyirəm və səs verəcəyəm. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Vasif Qafarov. Buyurun.

Vasif Qafarov. Təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım sədr, hörmətli həmkarlar, Bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarətin həyata keçirilməsi ilə bağlı illik məruzədən də göründüyü kimi, Azərbaycanda yerli özünüidarəetmənin daha şəffaf, hesabatlı və səmərəli təşkili istiqamətində mühüm işlər görülür. Məruzədə də qeyd olunduğu kimi, inzibati nəzarət yalnız pozuntuların aşkar edilməsindən ibarət deyil, eyni zamanda, problemlərin səbəbləri araşdırılır, onların aradan qaldırılması üçün tədbirlər görülür və maarifləndirmə işləri aparılır. Bələdiyyələrin informasiya sisteminin və elektron sənəd dövriyyəsinin inkişaf etdirilməsi, qərarların və icra proseslərinin elektron izlənməsi, maliyyə hesabatlılığının yaxşılaşdırılması, həmçinin korrupsiya risklərinin azaldılması istiqamətində görülən işlər müsbət qiymətləndirilməlidir.

Məruzədə torpaq və əmlak idarəçiliyi sahəsində aparılan işlər də geniş şəkildə göstərilib. Bələdiyyə torpaqlarından qanunsuz istifadənin qarşısının alınması, torpaqların ayrılması zamanı qanunvericiliyə əməl edilməsi və hüquqi pozuntuların azaldılması üçün tədbirlər həyata keçirilib. Eyni zamanda, bələdiyyə üzvləri və qulluqçuları üçün maarifləndirmə

tədbirləri, seminarlar və təlimlər təşkil olunub, iştirakçıların sayı artırılıb. Bu da yerli idarəetmənin hüquqi əsaslarının möhkəmlənməsinə xidmət edir. Bunun nəticəsidir ki, il ərzində inzibati nəzarət qaydasında baxılması üçün Ədliyyə Nazirliyinə daxil olan və ekspertizadan keçirilən 81711 bələdiyyə aktından 79448-nin və ya 97,2 faizinin qanunvericiliyə uyğun olduğu müəyyən edilib. Ümumilikdə, 2025-ci il üzrə illik məruzə yerli özünüidarəetmə sisteminin inkişafına xidmət edən mühüm sənəd kimi müsbət qiymətləndirilməlidir. Bununla belə, inzibati nəzarətin daha da effektiv olması üçün risk əsaslı nəzarətin gücləndirilməsi, elektron sistemlərin bütün bələdiyyələrdə tam tətbiqi, həmçinin bələdiyyələrin maliyyə intizamının və gəlir bazasının gücləndirilməsi istiqamətində əlavə tədbirlərin davam etdirilməsi də məqsədəuyğundur.

Məruzədən görünür ki, sayları az da olsa, fəaliyyətlərində uğurlu və müsbət dinamikaya malik bələdiyyələrimiz var. Bunlar, əsasən, şəhər bələdiyyələridir. Kənd bələdiyyələrinin əksəriyyətinin fəaliyyətində biz bu müsbət dinamikanı görmürük. Hesab edirəm ki, bələdiyyələri ətalətdən çıxardıb çevik, işlək quruma çevirmək üçün onların problemlərini dərinlən öyrənməli və müvafiq addımlar atmalıyıq. Bunun üçün biz, ilk növbədə, müsbət nəticələr əldə etmiş bələdiyyələrin uğurlu idarəetmə təcrübəsini sistemli şəkildə öyrənməli, ümumiləşdirmələr aparmalı və bu qabaqcıl təcrübəni digər bələdiyyələr arasında təşviq etməliyik. Həmçinin zəif fəaliyyət göstəricilərinə malik və nəticələri uğursuz olan bələdiyyələrdə də mövcud problemləri və çatışmazlıqları müəyyən etməli və onları aradan qaldırmaq istiqamətində addımlar atmalıyıq.

Hesab edirəm ki, bələdiyyələrin fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi məqsədi ilə onların maddi-texniki bazasının

gücləndirilməsi və yerli gəlir mənbələrinin formalaşdırılması və genişləndirilməsi istiqamətində əlavə tədbirlərin görülməsi də məqsəduyğun olardı.

Bələdiyyələrin dayanıqlı gəlir mənbələri formalaşmalıdır. Dayanıqlı gəlir mənbələri olmayan bələdiyyə hansısa bir real iş görmək qabiliyyətinə malik deyil. Hesab edirəm ki, bələdiyyələrin dayanıqlı gəlir mənbələrinin və real iş görmək imkanlarının formalaşması yerli özünüidarəetmə orqanlarına olan etimadın artmasına xidmət edəcək.

Eyni zamanda, bu gün bələdiyyələrin, əsasən də, kənd bələdiyyələrinin normal fəaliyyətinə mane olan problemləri aradan qaldırmaq istiqamətində də addımların atılması vacibdir.

Bələdiyyələrə aid torpaqların sərhədlərinin bu günə qədər dəqiq müəyyən edilməməsi və xəritələrin tərtib edilməməsi bələdiyyələrin normal fəaliyyət göstərməsinə mane olur. Eyni zamanda, bələdiyyə torpaqlarının satışı və icarəsi ilə bağlı qiymətlərin həddindən çox yüksək müəyyən edilməsi faktiki olaraq bu sahədə hansısa satış və icarə əməliyyatlarının həyata keçirilməsini çətinləşdirir.

Lerik rayonu kimi ucqar və dağlıq rayonlarda torpağın bir sotunun qiymətinin 3-5 min manat arasında və daha yuxarı səviyyədə müəyyən edilməsi faktiki olaraq bu torpaqların istifadəsiz qalmasına gətirib çıxarır. Bu da öz növbəsində bələdiyyələrin gəlir əldə etməsinin qarşısını alır.

Hesab edirəm ki, bələdiyyələrin üzləşdikləri bütün bu problemlər kompleks şəkildə araşdırılmalı, təhlil edilməli və müvafiq addımlar atılmalıdır. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm. Sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Kamran Bayramov. Buyurun.

Kamran Bayramov. Hörmətli xanım sədr, dəyərli həmkarlar, bu gün müzakirəmizə təqdim olunan Bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarət üzrə Ədliyyə Nazirliyinin illik məruzəsi Azərbaycanın yerli özünüidarəetmə sistemində keyfiyyətə yeni bir mərhələnin mənzərəsini yaradır. Son iki ildə bələdiyyə sistemində köklü və məqsədyönlü islahatların aparılması, xüsusi ilə də bələdiyyələrin birləşməsi nəticəsində onların sayının 1606-dan 685-ə enməsi, suverenliyimizin tam bərpasından sonra ilk bələdiyyə seçkilərinin keçirilməsi və yeni bələdiyyələrin formalaşması bu məruzənin aktuallığını və çəkisini daha da artırdı. Artıq bu gün ölkəmizdə daha iri, daha güclü, institusional potensiala malik və rəqəmsal transformasiyaya qədəm qoymuş, vətəndaşlara daha keyfiyyətli xidmət göstərmək iqtidarında olan bələdiyyələr fəaliyyət göstərməyə başlayıb.

Məruzədə bələdiyyə aktları ilə bağlı əks olunmuş statistika onu göstərir ki, Ədliyyə Nazirliyi tərəfindən həyata keçirilən inzibati nəzarət tədbirləri, sadəcə, nəzarət mexanizmi deyil, bələdiyyələrin hüquqi bazasının möhkəmləndirilməsi, onların fəaliyyətinin qanunun tələblərinə uyğun qurulması vasitəsinə çevrilib. Təqdirəlayiq haldır ki, bələdiyyə aktlarının 97,2 faizi qanunvericiliyə tam uyğun hesab edilib və bu da yerli özünüidarəetmə orqanlarının məsuliyyətinin artdığını göstərir.

Məruzənin ən müsbət məqamlarından biri də bələdiyyələrin maliyyə müstəqilliyinin artmasıdır. Bu özünü yerli büdcə gəlirlərinin ötən ilin 9 ayının yekunları üzrə təxmini hesablanmış həcmində və dinamikasında özünü göstərir. Belə ki, ötən ilin qeyd edilən dövründə bələdiyyələrin yerli büdcə gəlirləri təxminən 43 milyon manatdan çox olub, onlardan yerli vergilərdən daxilolmalar 24 milyon manatdan çox təşkil edib, bu

da əvvəlki ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 25,4 faiz artım deməkdir. O cümlədən torpaq vergisi üzrə yığımlar 23,8 faiz, əmlak vergisi üzrə yığımlar isə 29,5 faiz artmışdır. Sevindirici haldır ki, bələdiyyə büdcələrinin yarısından çoxunu təşkil edən həmin vergilər ildən-ilə artmaqdadır. Bu da onların saxlanması, ərazilərində müvafiq layihələrin reallaşdırılması, vətəndaşların sosial sifarişlərinin yerinə yetirilməsi üçün maliyyə bazasını möhkəmləndirir.

Bununla əlaqədar bələdiyyələrin büdcə gəlirlərinin bu cür əhəmiyyətli artımında Ədliyyə Nazirliyinin rolu və dəstəyi xüsusi olaraq qeyd olunmalıdır. Bu dəstək yalnız maliyyə ilə məhdudlaşmır. Çünki məruzədən də bəlli olur ki, Ədliyyə Nazirliyi konkret olaraq müvafiq qanunvericiliyin tətbiqində bələdiyyələrin üzləşdiyi problemləri müəyyən edir, onların həll yollarını axtarır, yerli özünüidarəetmə orqanlarına metodoloji və praktiki yardım formasında köməklik göstərir.

Məruzənin diqqətçəkən məqamlarından biri də bələdiyyə idarəçiliyində rəqəmsallaşmanın tətbiqidir. Yeni texnologiyalar əsasında təkmilləşdirilən “Bələdiyyələrlə iş” informasiya sistemi vasitəsi ilə bələdiyyə aktlarının qəbulundan tutmuş, vətəndaş müraciətlərinə qədər bütün proseslərin yaxın zamanda avtomatlaşdırılması həm inzibati nəzarət tədbirlərinin gücləndirilməsindən, həm də bələdiyyələrin gündəlik fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsindən xəbər verir.

Bununla yanaşı, bir təklif də vermək istərdim. Məlum olduğu kimi, hazırda bələdiyyələr yeni tərkibdə fəaliyyət göstərir. Bu səbəbdən onların tədrisi və maarifləndirilməsi məsələsinə daha böyük diqqət yetirilməlidir, tədris prosesi və üsulları təkmilləşdirilməlidir. Eyni zamanda, Ədliyyə Akademiyasının bələdiyyələr üçün tədris işi gücləndirilməlidir, onlayn tədbirlərlə

yanaşı, əyani və praktiki tədrisə üstünlük verilməlidir, bələdiyyələrin qabaqcıl təcrübə bazası formalaşdırılmalıdır ki, tədrisə cəlb olunan bələdiyyə üzvləri və qulluqçuları ondan tam yararlanılsınlar.

Yekun olaraq qeyd etmək istərdim ki, bələdiyyələrin birləşməsi və yeni tərkibdə formalaşaraq fəaliyyətə başlaması onların maliyyə dayanıqlılığını və resurslarını artırıb, Ədliyyə Nazirliyinin inzibati nəzarəti isə bu resursların qanun çərçivəsində, vətəndaşın xeyrinə istifadəsini təmin etməyi bacarıb, bələdiyyə sistemində “miqdar deyil, keyfiyyət” prinsipinə keçidi tam təmin edə bilib.

Məruzəni müsbət qiymətləndirirəm və inanıram ki, növbəti dövrlərdə bələdiyyələr yerli səviyyədə sosial-iqtisadi inkişafa öz töhfəsini verə biləcəklər. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Azər Badamov. Buyurun.

Azər Badamov. Təşəkkür edirəm. Hörmətli Sahibə xanım, hörmətli həmkarlar, Bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarətin həyata keçirilməsi ilə bağlı illik məruzə yerli özünüidarəetmənin real vəziyyətini qiymətləndirmək baxımından xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Hesabatdan göründüyü kimi, son dövrdə bələdiyyə qərarlarının hüquqi ekspertizası gücləndirilmiş, qanunvericiliyə zidd aktların ləğvi istiqamətində operativ tədbirlər görülmüşdür. Bu, hüquqi dövlət prinsiplərinin təmin olunması baxımından müsbət haldır və məruzəni dəstəkləyirəm.

Hörmətli həmkarlar, ölkəmizdə data mərkəzləri yaradılır. Rəqəmsallaşma, süni intellekt və yüksək texnologiyaların tətbiqinin genişləndiyi bir cəmiyyətin yaradılmasına hədəflənmişdir. Dövlət başçısının sədrliyi ilə keçirilən

Azərbaycan rəqəmsal arxitekturası adlı vahid fəaliyyət planına həsr olunmuş müşavirədə də bu məsələlərə geniş toxunuldu. Bu baxımdan, bələdiyyələr də ölkədə həyata keçirilən proseslərdən, inkişafdan kənarda qala bilməz. Ona görə də bələdiyyələrin fəaliyyətində rəqəmsallaşma prosesləri sürətlənməlidir. Bələdiyyə qərarlarının vahid elektron platformada yerləşdirilməsi, maliyyə hesabatlarının açıq bazada təqdim olunması həm inzibati nəzarəti asanlaşdırır, həm də ictimai nəzarəti gücləndirir.

Digər bir məsələ vergilərin yığılması ilə bağlıdır. Açıq şəkildə etiraf etməliyik ki, bələdiyyələrin maliyyə dayanıqlılığı, əsasən, yerli vergilərin effektiv toplanmasından asılıdır. Lakin praktikada vergi bazasının zəif uçuğu, ödəmək intizamının aşağı olması və informasiya sistemlərinin natamamlığı ciddi problemlər yaradır. Həm də vergilərin yığılması ilə bağlı bir təsir mexanizmi olmadığından bələdiyyələr əksər hallarda vergi ödəyicilərinə bildirişlər göndərməklə kifayətlənir. Ona görə də vergilərin yığılması çox passiv həyata keçirilir. Amma Konstitusiyanın 70-ci maddəsinin birinci bəndinə əsasən qanunla müəyyən edilmiş vergiləri və başqa dövlət ödənişlərini tam həcmdə vaxtında ödəmək hər bir kəsin borcudur. Vergilərin ödənilməsində passivliyin olması nəticəsində aşağı vergi yığımının olması bələdiyyələrə fəaliyyətini lazımi qaydada qurmağa imkan vermir. Bu baxımdan, bələdiyyələrin vahid informasiya sisteminə birləşdirilməsini və vətəndaş digər dövlət orqanlarına müraciət edəndə, ilk növbədə, vergi borcu ödənildikdən sonra digər əməliyyatların həyata keçirilməsi tələbinin qoyulmasını təklif edirəm.

Həmçinin maarifləndirmə və ictimai hesabatlılıq olmalıdır. Vətəndaş bilməlidir ki, ödədiyi vergi hansı konkret layihəyə

xərclənir. Bələdiyyələr “rüblük əsasda toplandı və xərcləndi” prinsipi ilə açıq hesabat təqdim etməlidirlər. Şəffaflıq həm ödəmə intizamını artıran ən güclü vasitələrdən biridir, həm də ictimaiyyətin inamını qazanmağın ən düzgün yoludur.

Güclü maliyyə bazası olmayan bələdiyyə real səlahiyyətlərini icra edə bilməz. Yerli vergilərin ədalətli, şəffaf və effektiv toplanması həm yerli inkişafın təminatıdır, həm də yerli demokratiyanın möhkəmlənməsidir. Biz inzibati nəzarəti gücləndirməklə yanaşı, bələdiyyələrin gəlir imkanlarını genişləndirməli, vergi yığımını müasir və səmərəli mexanizmlərlə təmin etməliyik.

Hörmətli həmkarlar, başqa bir təklif bələdiyyələrin satışa çıxartdığı torpaqların qiymətləndirilməsində onların müəyyən etdiyi qiymətlə müvafiq qurumun müəyyən etdiyi qiymət arasında böyük fərq yaranmasıdır. Hətta müvafiq qurumun müəyyən etdiyi qiymət həmin bələdiyyənin yerləşdiyi ərazinin bazar qiymətindən yüksək olur və bu da alqı-satqı prosesinin aylarca uzanmasına yol açır. Təklif edirəm ki, müvafiq qurum torpaq satışını sənədləşdirmiş bələdiyyənin müəyyən etdiyi qiyməti nəzərə alsın və ya ərazilərə görə orta bir qiymət müəyyənləşdirsin. Bu, uzun illər mülkiyyət sahibi olmaq istəyən vətəndaşların torpaq almasına, həm də bu prosesin aylarca uzanmasının qarşısının alınmasına xidmət etmiş olar. Bu məsələyə Ədliyyə Nazirliyi də dəstək verə bilər.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Azər müəllim.

Elman Nəsirov. Buyurun.

Elman Nəsirov. Hörmətli xanım sədr, hörmətli deputatlar, hörmətli qonaqlar. Biz bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarəti həyata keçirən orqanın illik məruzəsini dinlədik.

Məruzə 2025-ci ili əhatə edir. Həmin il biz müəllifi Ulu Öndər Heydər Əliyevin olduğu Konstitusiyamızın 30-cu ildönümünü qeyd etdik. Həmin ildə biz müəllifi müzəffər Prezidentimiz cənab İlham Əliyevin olduğu Zəfərimizin 5-ci ildönümünü qeyd etdik. Eyni zamanda, həmin ilin 8 avqust tarixində dövlət başçımız Vaşinqtonda elə bir tarixi razılaşmalar əldə edib ki, biz hələ uzun dövr onun strateji əhəmiyyətindən istifadə edəcəyik. Onun regiona uzunmüddətli və dayanıqlı sülh gətirəcəyinə heç bir şəkk-şübhəmiz yoxdur. Bu cür reallıqlar fonunda söyləyə bilərik ki, bəli, bütün uğurların kökündə dayanan fundamental səbəb budur: Ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyev islahatlar kursuna hər zaman sadıqdır, onun müəllifidir. Bu islahatlar yerli özünüidarəetmə sahəsini də əhatə edir. Hətta mən deyərdim ki, bu bələdiyyə işində islahatlar keyfiyyətə yeni bir mərhələyə daxil olub. Bu baxımdan, 2024-cü il oktyabrın 18-də Azərbaycan Respublikasında bələdiyyələrin birləşdirilməsi yolu ilə yeni bələdiyyələrin təşkili ilə bağlı qəbul edilmiş qanun, heç şübhəsiz ki, bələdiyyə fəaliyyətində işin keyfiyyətə yeni mərhələsini şərtləndirən əsas amillərdən biri oldu. Onların sayı 1606-dan 685-ə endirildi. Yəni bu gün kəmiyyət baxımından azalma, amma keyfiyyət baxımından yüksəliş tendensiyasını görməmək mümkün deyil.

Bu prosesin məntiqi davamı kimi, 2025-ci il yanvarın 29-da keçirilən bələdiyyə seçkiləri, onun nəticələri, 8039 nəfər bələdiyyə üzvünün seçilməsi, onların tərkibi... Yeri gəlmişkən, qeyd edirəm, bu, çox yaxşı hadisədir ki, həmin o tərkibdə qadınlar 39 faiz, gənclər 25 faiz təşkil edir. Yəni bu, çox müsbət tendensiyadır. Beynəlxalq ictimaiyyətdə də bu kimi rəqəmlərə və bu kimi məsələlərə xüsusi diqqət ayırırlar, xüsusi önəm verirlər.

Bu gün yerli özünüidarəetmə məsələlərində bir dinamika var və müsbət tendensiya müşayiət olunmaqdadır. Mən də hesab edirəm, həmkarım Siyavuş müəllimin o fikri yerində olan ideyadır ki, artıq bizdə də ən azı qardaş Türkiyə dövlətinin təcrübəsindən istifadə edərək böyük şəhər bələdiyyəsinin qurulması kimi məsələlərə artıq xüsusi yanaşmanın zamanı gəlib çatıb. Bu bizim yerli özünüidarəetmə sistemindəki fəaliyyətimizə də keyfiyyətə müsbət təsir göstərmiş olar.

Mən Cəlilabad rayonunu təmsil edirəm. Cəlilabadda bələdiyyələrin fəaliyyəti ilə bağlı ən az son 10-12 illik dövrü müqayisə etmək imkanım var. Mənim ən çox diqqətimi cəlb edən müsbət hadisə odur ki, əvvəllər bələdiyyə vergisi yığımı mümkünsüz bir hala çevrilmişdi. Hətta söyləyirdilər ki, insanlar bu bələdiyyələrin inkişafında maraqlıdırsa və ya bu qurumun fəaliyyətindən narazılıq edirlərsə... Sənin üzərinə düşən missiya bələdiyyənin vergisini ödəməkdir. Bunu ödəmək bu qədərmi çətindir? Bunun qarşılığında artıq həm tələblərini qoya bilirsən, həm də bu prosesdə şəffaflığı tələb edə bilirsən. Verdiyin verginin hara xərcləndiyini bilirsən. Bu baxımdan, birinci, özündən başla. Yəni vergini ödə, sonra isə o tələbləri, obyektivliyi, şəffaflığı və digər məsələləri gündəmə gətir. Mən bu prosesdə bir dinamika, müsbət tendensiya görürəm. Xüsusi ilə elektron ödəniş məsələləri bu gün öz müsbət həllini tapmaqdadır.

Elə hallar da var ki, bəzi bələdiyyə sədrləri bəzən bələdiyyə iclaslarını formal keçirirlər. Yoxlama aparılsa, görmək olar ki, filan tarixlərdə bələdiyyə iclasları keçirilib. Amma reallıqda olubmu, yoxsa, sadəcə, sənədləşdirilib? Seçicilərimlə görüşlərdə bəzən bu kimi faktlar da söyləyirlər. Hörmətli həmkarım Azər Badamov konkret misallar çəkdi ki, hansı

sahələrdə boşluqlar var və onlara diqqəti cəlb etdi. Hesab edirəm ki, bu kimi məsələlər çox önəmlidir. Mən əlavə vaxt almaq istəmirəm. Bələdiyyələrə fəaliyyətində uğurlar arzu edirəm. Sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

İndi isə mən sözü hörmətli Əli müəllim Əhmədova verirəm. Əli müəllim yazılmışdı.

Əli Əhmədov. Çox sağ olun. Hörmətli Sahibə xanım, hörmətli millət vəkilləri, hesab edirəm ki, bələdiyyələrin fəaliyyəti ilə əlaqədar dinlədiyimiz məruzə kifayət qədər əsaslıdır. Biz son illərdə bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarətin keyfiyyətinin ciddi şəkildə artdığını müşahidə edirik. Düşünürəm ki, artan bu keyfiyyət, eyni zamanda, bələdiyyələrin fəaliyyətinin yaxşılaşmasına bilavasitə təsir göstərir. Söhbət, sadəcə, nəzarətin həyata keçirilməsindən getmir. Burada nəzarətin həyata keçirilməsi ilə yanaşı, eyni zamanda, metodoloji yardımın göstərilməsi də rol oynayır və bunun nəticəsində də biz son illərdə bələdiyyələrin fəaliyyətində ciddi şəkildə yaxşılaşmaları aydın müşahidə edirik.

Bələdiyyələrin fəaliyyəti ilə əlaqədar bir çox məsələlər qeyd edildi. Qeyd etmək istəyirəm ki, Azərbaycan vətəndaşları bələdiyyələrdən yüksək gözlənti ifadə edirlər. Bu, bələdiyyələrin fəaliyyəti ilə əlaqədar səsləndirilən fikirlərin bir hissəsində aydın şəkildə müşahidə olunubdur. Bu, yəqin, onunla əlaqədardır ki, vətəndaşlara göstərilən xidmətlər sahəsində bələdiyyələr, – bu sözü burada ifadə etmək olarsa, – ön cəbhədə yerləşirlər. Bu baxımdan, təbii olaraq insanlar da bələdiyyələrdən daha çox gözləyirlər. Amma onu da etiraf etmək lazımdır ki, Azərbaycanda insanlara göstərilən xidmətlər yalnız bələdiyyələr tərəfindən icra olunmur, Azərbaycan

hökumətinin, dövlətinin müvafiq strukturları əhaliyə müxtəlif səviyyələrdə, o cümlədən yerli səviyyələrdə xidmətlər göstərilir. Beləliklə, bələdiyyələrin və dövlətin göstərdiyi xidmətlər birləşərək, bütövlükdə, əhaliyə göstərilən xidmətlər şəklində özünü ifadə edir.

Azərbaycanda həyata keçirilən Prezident siyasətinin ən vacib istiqamətlərindən biri yerli özünüidarənin – bələdiyyələrin təkmilləşdirilməsidir. Son illər ərzində Azərbaycanda həyata keçirilmiş islahatlar nəticəsində ciddi şəkildə dəyişikliyə məruz qalan təsisatlardan biri, – bunu tam etiraf etmək olar, – bələdiyyələrdir. Güman edirəm ki, bələdiyyələr sahəsində həyata keçirilən islahatlar bələdiyyələrin fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsinə səbəb olsa da, bundan sonra da həyata keçiriləcək islahatlar bələdiyyələrin fəaliyyətinin daha da təkmilləşdirilməsinə gətirib çıxaracaqdır.

Bələdiyyə özünüidarəetmə orqanıdır, yerli demokratiya strukturudur. Bunlar bələdiyyələrin fəaliyyətinin çox ciddi məqamlarıdır. Təbiidir ki, insanların bələdiyyələrlə əlaqədar gözləntiləri, ilk növbədə, bələdiyyələrin əhaliyə göstərdikləri xidmətlərdir və bu xidmətlərin də getdikcə təkmilləşdirilməsi, bələdiyyələrin səlahiyyətlərinin genişləndirilməsi onların fəaliyyətinin daha geniş miqyas almasına gətirib çıxaracaqdır. Mən belə hesab edirəm ki, Azərbaycan bu istiqamətdə ciddi addımlarını atır. Biz bundan sonra da bələdiyyələrin daha da təkmilləşdirilməsinin şahidi olacağıq. Güman edirəm ki, Ədliyyə Nazirliyi bu istiqamətdə öz təkliflərini bundan sonra da təqdim edəcəkdir.

Hörmətli Sahibə xanım, burada çox ətraflı bir müzakirə keçdi. Mən xahiş edirəm ki, bizim millət vəkiliəri bunu başqa cür başa düşməsinlər, əgər etiraz etmirlərsə, fikrimcə,

müzakirələri tamamlamaq mümkündür. Bütövlükdə, hesabat məruzəsini müsbət qiymətləndiririk. Güman edirəm ki, bələdiyyələrin fəaliyyəti bundan sonra da daha da yaxşılaşacaqdır. Sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əli müəllim. Bundan qabaq artıq səslandı ki, səsə qoyaq.

Səsə qoymazdan əvvəl, mən bilirəm ki, Toğrul müəllim bəzi suallara cavab vermək istəyir. Toğrul müəllim, Sizin verdiyiniz məlumat çox ətraflı, çox dəqiq bir məlumat idi. Biz Sizə öz minnətdarlığımızı bildiririk. Eyni zamanda, hörmətli deputatlardan bir sıra təkliflər gəldi, suallar oldu. İndi suallara cavab vermək istəyirsiniz. Çox yaxşı. Mən düşünürəm, Siz təkliflərə də diqqət yetirəcəksiniz. Biz bu təklifləri Sizə yazılı surətdə də verəcəyik. Yaxşı olardı ki, deputatların təkliflərinə çox böyük diqqət yetirəsiniz. Çünki deputatlar ayda iki dəfə seçicilərlə görüşürlər. Düşünürəm, onlar elə bir təbəqədir ki, seçicilərin bütün problemləri ilə çox yaxşı tanışdırlar. Ona görə də xahiş edirəm, indi Siz istədiyiniz kimi suallara cavab verin. Sonra isə təklifləri...

Fərid müəllim, burada səsələnən hər bir təklifi, xahiş edirəm, sonra nazirliyə çatdırasınız.

Toğrul müəllim, buyurun.

Mən sonra səsə qoyacağam, hörmətli həmkarlar.

Toğrul Hüseynov. Hörmətli xanım sədr, hörmətli deputatlar, ilk növbədə, fürsətdən istifadə edərək səsəndirilmiş bütün təkliflərə və tövsiyələrə görə təşəkkürümüzü bildirərdik. Hər il illik məruzədən sonra Ədliyyə Nazirliyində hörmətli deputatlarımız tərəfindən səsəndirilmiş təkliflərin müzakirəsi təşkil olunur, bununla bağlı aidiyyəti orqanlara müraciətlər ünvanlanır və təkliflərin həyata keçirilməsi üçün ciddi addımlar

atılır. İcazənizlə, mən qısa formada bəzi təkliflərə münasibət bildirərdim.

2025-ci ildə bizdə 4 bələdiyyə müəssisəsi yaradılmışdı. Lakin hazırda regionlarda 30-a yaxın müəssisə mövcuddur. Bizim iqtisadi qanunvericilik aktlarında artıq kifayət qədər hüquqi tənzimləmə mövcuddur ki, bələdiyyələr iqtisadi baxımdan fəaliyyət göstərsinlər, müəssisələr yaratsınlar. Qeyd etdiyim kimi, onların iqtisadi fəaliyyətlərinin artırılması, gücləndirilməsi üçün kifayət qədər hüquqi tənzimləmələr və mexanizmlər mövcuddur. Biz nazirlik olaraq onlarla mütəmadi görüşlər keçiririk. Bu görüşlər zamanı da onlara bu iqtisadi qanunvericilik aktları barədə məlumatlar təqdim edirik.

Rəqəmsallaşma ilə bağlı kifayət qədər böyük işlər görülüb. Çıxışda da qeyd etdiyimiz kimi, artıq qanunvericilikdə iki informasiya sistemi mövcuddur. Hazırda ölkəmizdə ölkə rəhbərliyi tərəfindən rəqəmsal mühitin formalaşması istiqamətində atılmış ciddi addımlar və verilmiş tapşırıqların icrası çərçivəsində bütün bələdiyyələrin tam internetə çıxışı təmin olunmuşdur. İnformasiya sistemlərində də müraciətlər üçün elektron kabinetlər yaradılmışdır. Kifayət qədər mexanizmlər formalaşdırılıb.

Bəzi bələdiyyələr tərəfindən iclasların formal təşkil olunması fikri səsləndirildi. Bizim cinayət məsuliyyətinə cəlb olunması ilə bağlı təqdimat göndərdiyimiz iş materiallarında bəzi bələdiyyələrin həmin cinayət məsuliyyətinə cəlb olunması üçün əsas olan ciddi hüquq pozuntuları ilə yanaşı, onların fəaliyyətində aşkarlanmış pozuntulardan biri də iclasların formal keçirilməsi məsələsidir. Bununla bağlı bələdiyyələrə mütəmadi olaraq tövsiyə xarakterli məktublar göndərilməkdədir.

Bir daha diqqətinizə görə təşəkkür edirik. Qeyd etdiyim kimi,

təkliflərin qiymətləndirilməsi və bunlar barədə ciddi tədbirlərin görülməsi üçün Ədliyyə Nazirliyi tərəfindən işlər həyata keçiriləcəkdir. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Toğrul müəllim. Mən yenə də xatırladım ki, Milli Məclis həmişə dinləmələrə açıqdır. Milli Məclisin profil komitəsinə Siyavuş müəllim tərəfindən rəhbərlik edilir. Siyavuş müəllim çox təcrübəli bir komitə sədridir. Biz lazım olan zaman hər hansı bir məsələ ilə bağlı Sizinlə birgə dinləmə keçirməyə hazırıq.

Hörmətli həmkarlar, təklif olundu ki, səsə qoyaq. Xahiş edirəm, məsələyə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.14 dəq.)
Lehinə	103
Əleyhinə	2
Bitərəf	1
Səs vermədi	0
İştirak edir	106
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul edildi.

Toğrul müəllim, yenə də təşəkkürümüzü bildiririk. Sağ olun. Sizi də hörmətlə yola salırıq.

Hörmətli həmkarlar, biz gündəliyin digər məsələlərinə keçirik. Qeyd edirəm ki, növbəti 3 məsələ üçüncü oxunuşda olan qanun layihələridir. Gündəliyin 2-ci məsələsi Əmək Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsidir. Layihəyə Əmək və sosial siyasət komitəsində baxılmışdır. Məsələyə dair məlumat vermək üçün komitənin sədri hörmətli Musa Quliyevə söz verirəm. Musa müəllim, buyurun.

Musa Quliyev, *Milli Məclisin Əmək və sosial siyasət komitəsinin sədri*.

Çox sağ olun. Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkilləri, layihə barədə birinci və ikinci oxunuşlarda Milli Məclisə ətraflı məlumat verilmişdir. Qısa olaraq xatırlatmaq istəyərəm ki, layihədəki dəyişikliyin əsas mahiyyəti minimum əməkhaqqının müəyyən edilməsinin dövriliyinin qanunvericiliyə gətirilməsi ilə bağlıdır. Yeni əlavəyə görə, ildə bir dəfədən az olmayaraq müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən minimum əməkhaqqının məbləğinə baxılacaqdır. Layihənin mətnində dəyişiklik yoxdur. Olduğu kimi səsə qoymağınızı və qəbul etməyinizi xahiş edirəm. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Heç kimin sözü, sualı yoxdur. Mən qanun layihəsini üçüncü oxunuşda səsə qoyuram. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.16 dəq.)
Lehinə	105
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	105
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qanun layihəsi üçüncü oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, növbəti məsələyə keçirik. Bu bizim 3-cü məsələmizdir. Bu məsələ Vergi Məcəlləsində, “Banklar haqqında” və “Gömrük tarifi haqqında” qanunlarda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Bu layihəyə İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsində baxılmışdır. Komitənin

rəyini bildirmək üçün mən sözü hörmətli Azər müəllim Əmiraslanova verirəm. Azər müəllim, buyurun.

Azər Əmiraslanov, *Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri*.

Çox təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım sədr, təqdim edilmiş qanun layihəsi ilə bağlı həm birinci oxunuşda, həm də ikinci oxunuşda geniş, ətraflı məlumat verilmişdir. Həmçinin hörmətli həmkarlarımızın bu layihə ilə bağlı qaldırdığı məsələlərə də münasibət bildirilmişdir. Layihə ilə bağlı hər hansı bir dəyişiklik edilməyib, hər hansı bir rəy səsləndirilməyib. Bunu nəzərə alaraq, layihənin üçüncü oxunuşda da qəbul edilməsini məqsəduyğun hesab edirik. Sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Azər müəllim.

Hörmətli həmkarlar, xahiş edirəm, qanun layihəsinə üçüncü oxunuşda münasibət bildirəsiniz. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.17 dəq.)
Lehinə	101
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	103
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qanun layihəsi üçüncü oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli deputatlar, bizim növbəti məsələmizə Səhiyyə komitəsində baxılmışdır. “Əhəlinin sağlamlığının qorunması haqqında” və “Onkoloji yardım haqqında” qanunlarda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir.

Xahiş edirəm, hörmətli Əhliman müəllim, məlumat verin. Buyurun.

Əhliman Əmiraslanov, *Milli Məclisin Səhiyyə komitəsinin sədri*.

Hörmətli Sahibə xanım, hörmətli həmkarlar, media nümayəndələri. Qanun layihəsi ikinci oxunuşda müzakirə olunaraq qəbul edildikdən sonra Səhiyyə komitəsinə əlavə rəy və təkliflər daxil olmamışdır. Xahiş edirəm, qanun layihəsini üçüncü oxunuşda da dəstəkləyəsiniz. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əhliman müəllim.

Heç kimin sualı və sözü yoxdur. Mən qanun layihəsini səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.18 dəq.)
Lehinə	104
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	104
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qanun layihəsi üçüncü oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli deputatlar, güdəliyin növbəti iki məsələsi ikinci oxunuşda olan qanun layihələridir. Biz 5-ci məsələyə keçirik. Bu məsələ Gömrük Məcəlləsində, İnzibati Xətalər Məcəlləsində və “Qiymətli metallar və qiymətli daşlar haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Bu layihəyə İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsində baxılmışdır. Məsələyə dair məlumat vermək üçün komitənin üzvü hörmətli Zaur Şükürova söz verirəm. Zaur müəllim, buyurun.

Zaur Şükürov, *Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü.*

Təşəkkür edirəm. Çox hörmətli xanım sədr, hörmətli deputatlar, dəyərli media nümayəndələri. Azərbaycan Respublikasının Gömrük Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində və “Qiymətli metallar və qiymətli daşlar haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsi ilə əlaqədar birinci oxunuşda ətraflı məlumat təqdim olunmuşdur. Xatırlatmaq istərdim ki, “Kimberli Prosesinin Sertifikatlaşdırma Sxemi”nə Azərbaycan Respublikasının qoşulması ilə bağlı tədbirlər haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidenti tərəfindən imzalanmış 2025-ci il 25 fevral tarixli 500 nömrəli Sərəncamından irəli gələrək ölkəmizin Kimberli prosesinin sertifikatlaşdırma sxeminə qoşulmasının dəstəklənməsi məqsədi ilə qeyd olunan məəcəllələrdə və qanunda dəyişiklik edilməsi nəzərdə tutulur. İkinci oxunuşda layihə ilə bağlı komitəmizə təkliflər daxil olmamışdır. Komitəmizin adından layihənin olduğu kimi səsə qoyulmasını xahiş edirəm. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, bu qanun layihəsinə Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsində də baxılmışdır. Komitənin rəyini bildirmək üçün komitənin üzvü hörmətli Kamran Bayramova söz verirəm. Buyurun.

Kamran Bayramov, *Milli Məclisin Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin üzvü.*

Hörmətli xanım sədr, dəyərli həmkarlar, layihəyə Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsində ikinci oxunuşda baxılmışdır və komitə üzvləri tərəfindən dəstəklənmişdir.

Layihənin olduğu kimi səsə qoyulmasını xahiş edirik.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, ikinci oxunuşdur, biz qanun layihəsinə əsas kimi münasibət bildirməliyik. Mən səsə qoyuram, buyurun, qanun layihəsinə əsas kimi münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.20 dəq.)
Lehinə	102
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	103
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qanun layihəsi əsas kimi qəbul edildi.

Müzakirəyə keçirik. Yazılanlar yoxdur. Ona görə də səsverməyə keçirik. Hörmətli həmkarlar, bilirsiniz ki, ikinci oxunuşda maddələr üzrə səs verməliyik. Bu qanun layihəsi 4 maddədən ibarətdir. Xahiş edirəm, 1-ci və 2-ci maddələrə münasibət bildirin. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.21 dəq.)
Lehinə	103
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	2
İştirak edir	105
Nəticə: Qəbul edildi	

Bu maddələr qəbul edildi.

İndi isə növbəti, 3-cü və 4-cü maddələri səsə qoyuram.
Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.21 dəq.)
Lehinə	102
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	102
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, bu maddələr də qəbul edildi.

İndi isə mən qanun layihəsini ikinci oxunuşda bütövlükdə səsə qoyuram.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.22 dəq.)
Lehinə	101
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	102
Nəticə: Qəbul edildi	

Qanun layihəsi ikinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, növbəti məsələ “Büdcə sistemi haqqında”, “Mühasibat uçotu haqqında” və “Dövlət satınalmaları haqqında” qanunlarda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Bu layihəyə İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsində baxılmışdır. Komitənin rəyini

bildirmək üçün komitənin üzvü hörmətli Vüqar Bayramova söz verirəm. Vüqar müəllim, buyurun.

Vüqar Bayramov, *Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü*.

Çox təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkilləri. Hörmətli xanım sədrin qeyd etdiyi kimi, 3 qanun layihəsində dəyişikliklərin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulur. “Büdcə sistemi haqqında”, “Mühasibat uçotu haqqında” və “Dövlət satınalmaları haqqında” qanunlara dəyişikliklər təklif olunur.

Qanun layihəsi ilə bağlı birinci oxunuşda ətraflı məlumat verilmişdi. Çox qısa olaraq qeyd etmək istəyirəm ki, “Büdcə sistemi haqqında” Qanuna təklif edilən dəyişikliklər dövlət büdcəsinin, eləcə də icmal büdcənin tərtib prosesinin rəqəmsallaşmasını özündə ehtiva edir.

“Mühasibat uçotu haqqında” Qanuna təklif edilən dəyişikliklər mühasibat uçotunun rəqəmsal uçotunun rəqəmsal maliyyə informasiya sistemi vasitəsi ilə həyata keçirilməsi, eyni zamanda, “Dövlət satınalmaları haqqında” Qanuna təklif edilən dəyişikliklər isə həm satınalmaların, həm də aksept bildirişin rəqəmsal sistem üzərindən təqdimatını nəzərdə tutur.

Birinci oxunuş zamanı hörmətli həmkarlarımız Qüdrət Həsənzadə, Vasif Qafarov, Samir Vəliyev və Rəşad Mahmudov çıxış edərək dəyərli fikirlərini təqdim etmişdilər. Qeyd etmək istərdim ki, hörmətli həmkarlarımızın təklifləri daha çox “Dövlət satınalmaları haqqında” Qanunla bağlı idi. Bu təkliflər daha çox şəffaflığın daha da artırılması və çevikliyin genişləndirilməsi ilə bağlıdır. Xüsusən qeyd etmək istərdim ki, bu gün bizim müzakirə etdiyimiz qanun layihəsi həm dövlət satınalmalarında şəffaflığın artmasına, həm də qərarların çevik

qəbul edilməsinə imkan yaradacaq. Çünki “Dövlət satınalmaları haqqında” Qanunun tələblərinə və təklif olunan dəyişikliklərə uyğun olaraq, satınalma prosesi rəqəmsallaşdırılıb və satınalma prosesi rəqəmsal maliyyə sistemi üzərindən qurulacaq. Bu, təbii, imkan verəcək ki, daha şəffaf şəkildə tenderdə layihələrin, müraciətlərin təqdim edilməsi və rəqəmsallaşması baş versin.

Eyni zamanda, rəqəmsallaşma məhz qərarların daha çevik, daha tez qəbul edilməsinə imkan verəcək. Çünki aksept bildirişlər rəqəmsal maliyyə sistemi vasitəsi ilə təqdim olunacaq. Yəni artıq tenderdə iştirak edən tərəflər kağız formasında bildirişlər almayacaqlar. Həmin bildirişlər rəqəmsal sistem üzərindən qurulduğu üçün və təqdim olunduğu üçün bu prosesin çevikləşməsinə imkan verəcək.

Layihə ikinci oxunuşda İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsində müzakirə olunub, dəstəklənmişdir. Komitənin rəyi müsbətdir. Hörmətli həmkarlarımızdan təsdiq olunmasını xahiş edirəm. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, qanun layihəsini əsas kimi qəbul etməliyik. Buyurun, əsas kimi münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.25 dəq.)
Lehinə	104
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	2
İştirak edir	107
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qanun layihəsi əsas kimi qəbul edildi.

Müzakirəyə heç kim yazılmayıb. Biz səsverməyə keçirik. Maddələr üzrə səs verəcəyik. Qanun layihəsində 3 maddə var. 1-ci maddəyə münasibət bildirin. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.25 dəq.)
Lehinə	104
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	104
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, maddə qəbul edildi.
2-ci maddəni səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.26 dəq.)
Lehinə	101
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	2
İştirak edir	103
Nəticə: Qəbul edildi	

Bu maddə də qəbul edildi.
Sonuncu 3-cü maddəni səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.26 dəq.)
Lehinə	105
Əleyhinə	0
Bitərəf	0

Səs vermədi	0
İştirak edir	105
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun.

İndi isə mən qanun layihəsini ikinci oxunuşda bütövlükdə səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.27 dəq.)
Lehinə	104
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	104
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qanun layihəsi ikinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, bizim gündəliyimizdə 4 məsələ qalır və bu qanun layihələrinin hamısı birinci oxunuşda olan qanun layihələridir. 7-ci məsələ Cəzaların İcrası Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsidir. Layihəyə Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsində baxılmışdır. Məsələyə dair məlumat vermək üçün komitənin üzvü hörmətli Bəhrüz Məhərrəmov sənə verirəm. Bəhrüz müəllim, buyurun.

Bəhrüz Məhərrəmov, *Milli Məclisin Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin üzvü.*

Çox sağ olun. Hörmətli sədr, əziz həmkarlar, məlumdur ki, hazırkı qanunvericiliyə görə, məhkəmə qaydasında təyin olunmuş cərimə cəzasının məhkum tərəfindən müəyyən edilmiş

müddətdə ödənilməməsi hallarında ödəmə əvvəlcə məhkumun xüsusi mülkiyyətdə olan əmlakına və ya ümumi mülkiyyətdə olan payına, əmlakı olmadıqda və ya kifayət etmədikdə isə məhkumun əməkhaqqına və ya başqa qazancına yönəldilir.

Cəzaların İcrası Məcəlləsinin 24-cü maddəsində təsbit olunmuş mövcud mexanizmi təhlil etsək, görərik ki, qanunvericilikdə məsələnin bu cür tənzimlənməsi heç də səmərəli deyil. İlk növbədə ona görə ki, cəriməni ödəmək üçün əmlakın pula çevrilməsi uzun bir prosesdir, yəni hərraca çıxarma, satış, borc məbləğinin ayrılması kimi ardıcıl proses uzun bürokratiya kimi icra prosesini ləngidir.

Digər tərəfdən, borcun yönəldildiyi əmlakın dəyəri ilə cərimə məbləği arasında uçurum olur. Daha dəqiq desək, çox az miqdarda cəriməyə görə böyük bir əmlak mülkiyyətçinin əlindən çıxır. Yəni icra tədbirlərinin bir sıra hallarda cərimənin məbləği ilə qeyri-mütənasib nəticələrə səbəb olduğu hallar müşahidə olunur. Üstəlik, nisbətən kiçik məbləğli cərimələr üzrə yüksək dəyərli əmlaka həbs qoyulması və onun hərrac yolu ilə satışı həm vaxt itkisi, həm də əlavə prosedur xərcləri yaradır. Bu isə o deməkdir ki, cərimə cəzasının icrasında prioritet ardıcılığın yenidən nəzərdən keçirilməsi artıq zərurətə çevrilib.

Möhtərəm Prezidentin imzası ilə qanunvericilik təşəbbüsü qaydasında Milli Məclisə daxil olmuş, Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin iclasında müzakirə edilərək plenar iclasımızda birinci oxunuşa təqdim olunan Cəzaların İcrası Məcəlləsində dəyişiklik layihəsi də məhz bu məqsədə xidmət edir. Layihədə nəzərdə tutulur ki, cərimə, ilk növbədə, məhkumun əməkhaqqına və ya başqa qazancına yönəldilsin. Məhkumun əməkhaqqı və ya başqa qazancı olmadıqda, yaxud məhkumun əməkhaqqı və ya başqa qazancı cərimənin tamamilə

ödənilməsi üçün kifayət etmədikdə cərimə məhkumun xüsusi mülkiyyətində olan əmlakına və ya ümumi mülkiyyətində olan payına yönəldilir. Heç şübhəsiz ki, bu, icra prosesinin operativliyinin artırılmasını və cərimə məbləğinə ekvivalent olmayan əmlaka həbs qoyulmasını və satış zərurətinin minimuma endirilməsini təmin edəcək.

Sonda xüsusi qeyd edim ki, layihədə cərimə dedikdə inzibati xətalara görə tənbeh növünü deyil, yalnız cinayət qanunvericiliyi ilə nəzərdə tutulmuş cəza nəzərdə tuturuq. Medianın da bu məsələlərdə xüsusi ilə diqqətli olmasını xahiş edirik.

Hörmətli həmkarlar, qeyd edilənləri nəzərə alaraq layihəni dəstəkləməyinizi xahiş edirik. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Görürəm ki, çıxışa yazılan yoxdur, heç kim çıxış etmək istəmir. Mən məsələni səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.30 dəq.)
Lehinə	105
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	106
Nəticə: Qəbul edildi	

Qanun layihəsi birinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, növbəti məsələ Mülki Məcəllədə və “Torpaqların dövlət ehtiyacları üçün alınması haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Bu

layihəyə də Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsində baxılmışdır. Komitənin üzvü hörmətli Nurlan Həsənov məlumat verəcək. Buyurun.

Nurlan Həsənov, *Milli Məclisin Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin üzvü.*

Təşəkkür edirəm, hörmətli xanım sədr. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasında mülkiyyət hüququ fundamental hüquq kimi qorunur. Konstitusiyamızda qeyd edilir ki, dövlət ehtiyacları üçün mülkiyyətin özgəninkiləşdirilməsinə, yəni mülkiyyət hüququnun məhdudlaşdırılmasına qabaqcadan onun dəyərini ədalətli ödəmək şərti ilə yol verilə bilər.

Təqdim olunan qanun layihəsi həm mövcud hava limanlarının ərazisinin genişləndirilməsi, həm də yeni hava limanlarının tikintisi ilə əlaqədar torpaqların alınması məqsədi ilə hazırlanmışdır ki, bu da bir tərəfdən bu məqsədlər üçün torpaqların əldə edilməsi zamanı yaranan mübahisələrin aradan qaldırılmasına, o cümlədən ölkəmizdə hava nəqliyyatının inkişafına xidmət edəcəkdir. Çünki hava nəqliyyatı həm səmərəli daşımaları, həm də yük logistikası, turizm, beynəlxalq biznes və humanitar əlaqələr baxımından strateji sahədir və Azərbaycanın müasir hava limanları şəbəkəsi və inkişaf edən aviasiya sektoru ölkəmizi regional hava nəqliyyatı mərkəzinə çevirir.

Hörmətli xanım sədr, bildiyimiz kimi, cənab Prezident tərəfindən bu il ölkəmizdə “Şəhərsalma və Memarlıq İli” elan olunmuşdur. Məhz bunu nəzərə alaraq vacib hesab etdiyim bir məsələyə də toxunmaq istədim. Bu gün şəhərin ümumi görünüşünə xələl gətirən köhnə və qəzalılıq vəziyyətində olan tikililər sökülərək yerində müasir tipli yeni yaşayış binalarının və qeyri-yasayış sahələrinin tikilməsi, o cümlədən müəyyən abadlıq işlərinin görülməsi məqsədi ilə yerli icra hakimiyyətləri

pilot layihə adı altında həmin binaların mülkiyyətçilərinin köçürülməsinin müxtəlif hüquqi şəxslərə həvalə olunmasına dair müvafiq sərəncamlar verirlər. Həmin sərəncamların icrası istiqamətində icra hakimiyyəti orqanları və hüquqi şəxslərin yaşayış və qeyri-yasayış sahələrinin mülkiyyətçiləri arasında qarşılıqlı razılığın əldə edilə bilmədiyi hallarda kompensasiya məbləğinin müəyyən edilməsi, daşınmaz əmlakın əvəzləşdirilməsi, kirayə haqqının ödənilməsi və bu kimi bir sıra məsələlər üzrə məhkəmə mübahisələri yaranır.

Qeyd edilən mübahisələrə məhkəmələrdə baxılarkən mülkiyyətçilərin hətta qəzalı vəziyyətdə olan əmlaklarından əvəzləşdirmə və yaxud hər hansı digər formada kompensasiyanın ödənilməsi şərti ilə çıxarılımaları mövcud qanunvericilikdə bu münasibətləri tənzimləyən müvafiq qaydaların olmaması baxımından ciddi çətinliklər yaradır. Belə ki, bu gün müzakirə etdiyimiz qanun “Torpaqların dövlət ehtiyacları üçün alınması haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiqi dairəsi məhdud olmaqla yalnız kommunikasiya xətlərinin çəkilməsi, dövlət sərhədinin etibarlı mühafizəsinin təmin edilməsi və qanunda dairəsi konkret göstərilən bu kimi digər dövlət ehtiyacları üçün əmlakların əldə edilməsi ilə bağlı məsələlər tənzimlənir.

Qəzalı vəziyyətdə olan yaşayış binalarının sökülməsinin və sakinlərin məcburi qaydada köçürülməsinin əsasları isə Mənzil Məcəlləsində nəzərdə tutulmaqla həmin tikililərin yalnız hərəcadan alınmasından sonra mümkün olan mürəkkəb, çoxmərhələli xüsusi prosedura riayət edilməsi ilə şərtləndirilir. Bu kateqoriya işlər üzrə müvafiq qanuni əsas olmadan sakinlərin köçürülməsi isə “İnsan hüquqlarının və əsas azadlıqlarının müdafiəsi haqqında” Avropa Konvensiyasının 1 saylı

protokolunun 1-ci maddəsinin tələbləri baxımından mülkiyyətə qanunazidd müdaxilə hesab edilməklə gələcəkdə bu işlər üzrə Avropa Məhkəməsi tərəfindən ölkəmizə qarşı yeni qərarların qəbul ediləcəyini qaçılmazdır.

Mövcud vəziyyət, həmçinin söküləcək mənzillərin əvəzinə, bazar qiymətinə uyğun olmayaraq, yüksək kompensasiya tələb edən mülkiyyətçilərə görə tikinti işlərinin əsaslı yubadılmasına səbəb olmaqla könüllü qaydada köçürülmüş çoxsaylı sakinlərin yeni mənzillərə sahiblənmək hüquqlarının pozulmasına gətirib çıxarır. Bu istiqamətdə biz beynəlxalq təcrübəyə baxa bilərik. Məsələn, oxşar mübahisələrlə bağlı İsveçrədə sürətləndirilmiş məhkəmə prosesi tətbiq olunur. Cəmi 30 gün ərzində kompensasiya ilə bağlı mübahisələr öz həllini tapır.

Qeyd edilənlər Azərbaycan Respublikasının Şəhərsalma və Tikinti Məcəlləsinin normalarına uyğun olaraq, dövlət ehtiyacları ilə bağlı olmayan məqsədlər üçün işlərin aparılması qaydalarının təkmilləşdirilməsini, o cümlədən bu tikinti fəaliyyətinin mülkiyyətçilərin iradəsinə zidd şəkildə həyata keçirilməsi şərtlərinin müəyyən edilməsini zəruri edir.

Xüsusi olaraq bildirirəm ki, Azərbaycan Respublikası Konstitusiyaya Məhkəməsinin plenumu tərəfindən 2020-ci il 31 may tarixli Qərarında göstərilən məsələlər üzrə qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə müvafiq tövsiyələr verilmişdir. Beynəlxalq təcrübənin təhlili də onu göstərir ki, əksər ölkələrdə mülkiyyətdə olan əmlakların dövlət, habelə ictimai ehtiyaclar üçün alınması qaydaları müvafiq normativ hüquqi sənədlərlə nizamlanır. Belə ki, Türkiyədə ekspropriasiya haqqında qanun, Fransada İctimai ehtiyaclar və ekspropriasiya məəcəlləsi, İsveçdə və İsveçrədə

ekspropriasiya aktı, İtaliya və digər inkişaf etmiş dövlətlərdə isə bu, mülki qanunvericilik çərçivəsində təsbit olunmuşdur.

Qeyd olunanlar nəzərə alınaraq daşınmaz əmlakın dövlət, eyni zamanda, ictimai ehtiyaclar üçün əldə edilməsi, o cümlədən belə qərarları qəbul etmək səlahiyyətinə malik olan orqanları, kompensasiyanın qabaqcadan və ədalətli ödənilməsi proseduru, forma və meyarları kompleks şəkildə müəyyən edən yeni qanun layihəsinin hazırlanması ölkəmiz üçün çox faydalı olardı. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Siyavuş Novruzov yazılıb. Siyavuş müəllim, buyurun.

Siyavuş Novruzov. Təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım sədr, hörmətli deputatlar, çox vacib qanun layihəsidir. Hesab edirəm, bunun dairəsi daha da genişlənməlidir, burada göstərilən sahələrlə yanaşı, bir çox yeni sahələr var ki, bura əlavə olunmalıdır. Düzdür, burada yeni əlavə olunanlar təkcə hava limanları ilə əlaqədar olanlardır. Bu gün dünyada gedən proseslərlə əlaqədar, Azərbaycan müxtəlif dəhlizlərin ərazisindən keçməsi ilə Şərqlə Qərbin birləşdirilməsini, Avropa ilə Asiyanın birləşməsini əsas plan kimi ortaya qoyubdur. Zəngəzur dəhlizinin açılışından sonra bu proseslər daha da aktivləşəcəkdir. O baxımdan, biz burada bu məsələlərin qanunvericilik bazasında vaxtında formalaşdırılmasını təmin etməliyik.

Təbii ki, mülkiyyət müqəddəsdir, amma dövlət ondan da müqəddəsdir. Dövlət ehtiyacları üçün alınan torpaqlarla bağlı məsələ vacibdir ki, mütləq öz həllini tapsın. Bu, müdafiə üçün, sərhədlərimizin qorunması üçün, müəyyən hidrotexniki qurğuların tikilməsi üçün, – boru kəmərləri, qaz kəmərləri, dəmir yolları xətləri keçir, – bunlar üçün... Əvvəllər dəmir

yollarının kənarlarında müxtəlif yerlərin tikilməsi, sahələrin ayrılması halları olubdur. İndi bu, artıq ciddi problemlər yaradır. Həmin xətlərin genişləndirilməsinə, yenidən qurulmasına görə də bu addımlar atılmalıdır.

Mən hesab edirəm ki, gələcəkdə yaşıl enerjinin Azərbaycanda tətbiqi ilə bağlı sahələr ayrılacaqdır. Burada hər kəs bildiyi qiyməti dövlət üçün müəyyənləşdirə bilməz. Biz bunu qanunvericiliklə tənzimləməliyik. İstər bələdiyyə ərazisi, istərsə də şəxsi mülkiyyətdə olan ərazi olsun, əgər orada yaşıl enerjinin quraşdırılması məqbul hesab edilirsə, dövlət orada bunu istifadə etməlidir. Bu, ümumxalq mənafeyi üçündür, təkcə bir şəxsin mənafeyi üçün deyil. O baxımdan da, mən hesab edirəm, qanun layihəsi çox aktualdır. Bunun sahəsi genişləndirilərək yeni bir qanun layihəsi tətbiq edildi.

O ki qaldı mənzillərin tikilməsinə, burada obyektiv və subyektiv səbəblər var. Həm tikinti ilə məşğul olan ayrı-ayrı şirkətlərin məsuliyyətsizliyini, həm də vətəndaşın az bir sahəni həmin şirkətlərə çox böyük bir qiymətə satmaq məsuliyyətini də qeyd edirəm. Hesab edirəm, bu məsələnin də tənzimlənməsi üçün məhkəməyə qədər bazar qiymətləri müəyyənləşdirilməlidir ki, nə vətəndaş, nə də orada tikinti apara biləcək şirkət əziyyət çəksin.

Qanun layihəsinə səs verəcəyəm, həmkarlarımı da dəvət edirəm. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Siyavuş müəllim.

Nurlan müəllim ətraflı məlumat verdi, ancaq biz də bilməliyik ki, qanun layihəsinin əsas məsələsi hava limanlarının – aeroportların, ya da aerodromların genişləndirilməsi məsələsidir.

Fazil Mustafa. Buyurun.

Fazil Mustafa. Çox təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkilləri, mən hesab edirəm ki, çox vacib əhəmiyyətli qanundur. Hava limanları, sadəcə, vətəndaşların gediş-gəlişini asanlaşdırmaq üçün nəzərdə tutulan bir sistem deyil, həm də ölkənin təhlükəsizliyi üçün gələcəkdə bizim ən vacib infrastruktur sistemimizdir. Ona görə də bu məsələlərdə dövlət ehtiyacının qarşılanması üçün qanunvericilikdə dəqiq tənzimlənmənin aparılması vacibdir.

Burada çox hörmətli həmkarım Nurlan müəllim olduqca vacib bir mövzuya toxundu. Ekspropriasiya haqqında qanunvericilik sisteminin Azərbaycanda müəyyən olunmasını və bunun xeyli dərəcədə vətəndaşların da, sahibkarların da problemlərini həll edəcəyini bildirdi. Bizdə belə bir təsəvvür var: pilot layihə çox faydalı bir layihə idi. Ola bilsin ki, bəzi şəxslər, subyektlər bu məsələdə qanunvericiliyin tələblərini pozaraq hansı isə kriminal addımlar atdılar. Amma buna görə hamısının dayandırılması vətəndaşlara böyük ziyan vurdu, eyni zamanda, problemləri də artırdı. Mən bunu niyə qeyd edirəm? Bəzən sahibkarla icra hakimiyyətləri arasında bağlanan müqavilədən sonra verilən sərəncamlar sahibkarlar üçün böyük problemlər yaratdı. Süni sürətdə olan mülkiyyətçinin tələbini ödəmək artıq ağırlaşdı və onlar bir çox hallarda bu öhdəliyin qarşısında heç bir addım ata bilmədilər. Amma biz bu məsələ üzərində düşünməliyik. Doğrudan da, sürətləndirmə mexanizmi tapılmalıdır. Dövlət ehtiyacı üçün torpaqların ayrılması məsələsində də bu, gündəmə gələcəkdir. Yüzlərcə insan – həm vətəndaş, həm də sahibkar bundan əziyyət çəkir. Sürətli məhkəmə proseslərinin keçirilməsi vacibdir.

Həmçinin pilot layihələrin yerli xarakterli bir məsələ kimi anlaşılması və icra hakimiyyətlərinə bu səlahiyyətin verilməsi

də vacibdir. Çünki yüzlərcə qəzalılı binanın problemi
çözölməlidir.

Mən bir şeyi qeyd etmək istəyirəm. Bakının mərkəzində
dövlət tərəfindən memarlıq abidəsi kimi tanınan çoxlu binalar
var. Bu burada böyük bir problem yaratmır. Amma bölgələrdə,
xüsusi ilə də Suraxanı, Sabunçu, Qaradağ, Xəzər kimi
rayonlarda bu, ciddi bir sıxıntı yaradır. Neft dövründən, Sovet
dövründən qalan vaxtı keçmiş yüzlərcə binanın sakinlərini
köçürmək mümkün olmur. Çünki bu, iş adamı üçün əlverişli
nəticə yaratmır. O baxımdan da, mən hesab edirəm ki, bu cür
qanunvericilik təcrübəsinin Azərbaycanda da tətbiq olunması
xeyli vətəndaşı məmnun etmiş olar. Nurlan müəllimə də bu cür
təklifə görə təşəkkür edirəm. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, bu qanun layihəsinə Aqrar siyasət
komitəsində də baxılıb. Tahir müəllim, buyurun, məlumatı Siz
verin.

Tahir Rzayev, *Milli Məclisin Aqrar siyasət komitəsinin
sədri.*

Hörmətli sədr, qanun layihəsi komitədə geniş müzakirə
olunub. Deputat həmkarlarımların hər biri öz fikrini bildirdi və rəy
müsbətdir. Nəzərə alınmasını xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, mən qanun layihəsini səsə qoyuram.
Buyurun.

Səsvermənin nəticələri

(saat 12.44 dəq.)

Lehinə	109
Əleyhinə	0
Bitərəf	0

Səs vermədi

0

İştirak edir

109

Nəticə: Qəbul edildi

Çox sağ olun, qanun layihəsi birinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, növbəti məsələ Əmək Məcəlləsində, “Dövlət sosial sığorta sistemində fərdi uçot haqqında” və “Əmək pensiyaları haqqında” qanunlarda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Layihəyə Əmək və sosial siyasət komitəsində baxılmışdır. Mən sözü komitənin sədri Musa müəllimə verirəm. Musa müəllim, buyurun, məlumat verin.

Musa Quliyev. Çox sağ olun. Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkili, bildiyiniz kimi, iki gün öncə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin sədrliyi ilə keçirilən “Azərbaycanın yeni rəqəmsal arxitekturası” adlı vahid fəaliyyət planına həsr olunmuş müşavirədə cənab Prezident rəqəmsallaşma ilə bağlı islahatların bizim gələcək fəaliyyətimizdə əsas prioritetlərimizdən biri olduğunu diqqətə çatdırmış və qarşıya yeni fundamental vəzifələr qoymuşdur.

Dövlət idarəçiliyində və vətəndaşlara xidmət sahəsində ən müasir texnoloji yeniliklərin tətbiqinin əhəmiyyətini vurğulayan cənab Prezident qeyd etmişdir ki, “Rəqəmsallaşma, süni intellekt, data mərkəzlərinin yaradılması istiqamətində də bizim təşəbbüslərimiz ölkəmizin uzunmüddətli, dayanıqlı inkişafını təmin etməlidir”.

Cənab Prezident, eyni zamanda, qeyd etmişdir ki, bu sahədə dövlət qurumları arasında çox sıx koordinasiya aparılmalıdır, dövlət qurumları arasında sıx təmaslar olmalıdır, pərakəndəliyə yol verilməməlidir.

Hörmətli millət vəkilləri, müzakirənizə təqdim olunan Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində, “Dövlət sosial sığorta sistemində fərdi uçot haqqında” və “Əmək pensiyaları haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişikliklər edilməsi barədə qanun layihəsi məhz cənab Prezidentin qarşıya qoyduğu vəzifələrə uyğundur və dövlət idarəetməsində yeni dövrün çağırışlarına cavab verir.

Mövcud qaydalara görə, əmək müqaviləsi bağlayarkən, dövlət sosial sığorta sistemində fərdi şəxsi hesab açılarkən, habelə sığorta edənlər tərəfindən müddətli işlə əlaqədar rüblük bəyannamə təqdim edilərkən həm vətəndaşın fərdi identifikasiya nömrəsi, həm də sosial sığorta nömrəsinin məlumatları tələb olunur. Eyni informasiyanı daşıyan hər iki məlumatın elektron sistemə daxil edilməsi məlumat bazasının lüzumsuz yüklənməsinə, təkrarçılığa və operativliyin aşağı düşməsinə səbəb olur. Onu da vurğulamaq istəyirəm ki, artıq əksər dövlət orqanlarında məlumatların uçotu bir qayda olaraq FİN üzərindən aparılır.

Qeyd olunanları nəzərə alaraq, hazırlanmış qanun layihəsində sığorta olunanların sığortaçıda uçotunun yalnız FİN üzərindən aparılması təklif olunur. Bu dəyişikliklər sosial sığorta sistemində məlumatların idarə olunmasında vahidliyi və uyğunluğu təmin edəcək, eləcə də qurumlar arasında məlumat mübadiləsini asanlaşdıraraq elektron sistemlərin inteqrasiyasını sürətləndirəcəkdir.

Beləliklə, qanun layihəsinin qəbul edilməsi sosial sığorta sisteminin fəaliyyətində müasir yanaşmaların tətbiqinin və səmərəliliyin artırılmasına imkan verəcək. Eyni zamanda, sığorta edənlər tərəfindən işə qəbul edilərkən sosial sığorta nömrəsi olan sığorta olunanlardan sosial sığorta nömrəsinin

tələb edilməsinə və ya başqa üsulla sosial sığorta nömrəsinin öyrənilməsinə ehtiyac qalmayacaq.

Hörmətli həmkarlar, qanun layihəsi Əmək və sosial siyasət komitəsində ətraflı müzakirə edilmiş və Milli Məclisin plenar iclasında müzakirəyə təqdim olunmuşdur. Layihə konseptual baxımdan birinci oxunuşun tələblərinə uyğundur. Təqdimatı nəzərə almağınızı və qanun layihəsinə səs verməyinizi xahiş edirəm. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Musa müəllim.

Hörmətli həmkarlar, bu məsələ ilə bağlı kimsə çıxış etmək istəyir?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Heç kim yazılmayıb. Ona görə də mən qanun layihəsini indi birinci oxunuşda səsə qoyacağam. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.49 dəq.)
Lehinə	109
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	109
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qanun layihəsi birinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, 10-cu məsələyə keçirik. Bu məsələ “İnvestisiya fəaliyyəti haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Layihəyə İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsində baxılıb. Məsələyə dair məlumat vermək üçün komitənin sədri hörmətli Azər müəllimə söz verirəm. Azər müəllim, buyurun, bu sizin məsələnizdir.

Azər Əmiraslanov. Çox təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım sədr, hörmətli həmkarlar, “İnvestisiya fəaliyyəti haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə layihə qanunvericilik təşəbbüsü qaydasında tərəfimizdən hazırlanaraq birinci oxunuş üçün müzakirəyə təqdim olunur. Layihə İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsində geniş müzakirə olunmuş və yekdilliklə dəstəklənmişdir.

Təklif etdiyimiz dəyişikliklər qüvvədə olan qanunun “Milliləşdirmə və investisiyanın dövlət tərəfindən alınmasına qarşı təminat” adlanan 13-cü maddəsinə aiddir. Qanunvericiliyə görə, investorun razılığı olmadan investisiyanın alınmasına və milliləşdirilməsinə yol verilmir. Yalnız iki hal istisna təşkil edir. Birinci istisna hal dövlət ehtiyacları üçün alınmadır, ikincisi, rekvizisiyadır. Xatırlatmaq istərdim ki, rekvizisiya – təbii fəlakətlər, texnoloji qəzalar baş verdikdə cəmiyyətin mənafeləri üçün dəyəri ödənilməklə əmlakın mülkiyyətçidən alınmasıdır.

Təklif etdiyimiz dəyişiklik investisiyanın dövlət tərəfindən alınmasının yeni bir əsasını müəyyən edir. Bu, strateji əhəmiyyətə malik investisiyalara münasibətdə Azərbaycan dövlətinin və xalqının mənafeələrinə zərər vuran və ya milli maraqlara zidd olan müstəsna halların qarşısını almaq məqsədi ilə həmin sərmayələrin alınması və ya milliləşdirilməsidir.

Layihənin müddəalarına görə, milliləşdirmə və alınma zamanı ədalətli bazar dəyəri əsasında kompensasiya ödənilir. Ödənişlər xarici sərmayələr üçün sərbəst dönerli valyutada, yerli investisiya üçün sərmayənin yatırıldığı pul vahidində həyata keçirilir. Bu prosesdə investisiya müqaviləsində nəzərdə tutulmuş qaydalara istinad ediləcəkdir.

Hörmətli həmkarlar, qanuna təklif edilən yeni 13.5-ci maddəyə əsasən strateji əhəmiyyətə malik investisiyaların

dövlət maraqlarının qorunması naminə milliləşdirilməsi və ya alınması yalnız və yalnız Azərbaycan Respublikasının qanunları ilə həyata keçirilə bilər. Bu, bir tərəfdən, hüquqi müəyyənlik və şəffaflıq yaradır, digər tərəfdən də, proqnozlaşdırıla bilən sərmayə mühitini formalaşdırır. Beləliklə, təsbit edilmiş hüquqi prosedurlar beynəlxalq arbitraj məhkəmələrində dövlətimizin müdafiə mövqeyini gücləndirmiş olur. 13-cü maddəyə təklif edilən dəyişikliklər mahiyyətə dövlətin milli və iqtisadi maraqlarının müdafiəsindən, milli və iqtisadi təhlükəsizliyin investor hüquqları ilə uzlaşdırılmasından ibarətdir.

Hörmətli xanım sədr, hörmətli həmkarlar, təqdim etdiyimiz layihənin mahiyyətinin təhrif olunmuş və kontekstdən çıxarılmış şərhinə yol verilməməsi üçün irəli sürülən qanunvericilik təşəbbüsü ilə bağlı mühüm məqamları vurğulamaq istəyirdim.

Hər şeydən əvvəl qeyd edək ki, Azərbaycan xarici yatırımları təşviq edən, bazar iqtisadiyyatı modelinə əsaslanan ölkə kimi uğurlu inkişaf yolu keçmişdir. İki onillik ərzində ölkəmizə 350 milyard dollar həcmində xarici sərmayə cəlb edilmişdir. Bu, əlverişli investisiya mühitinin və onun mühüm göstəricisi olan ictimai-siyasi sabitliyin nəticəsidir.

Cəlb edilmiş sərmayələr sayəsində əsaslı dönüşə və iqtisadi dirçəlişə nail olmuş ölkədə investisiya qanunvericiliyi yalnız və yalnız təkmilləşdirilərək daha münbit şəraitin yaradılmasına xidmət edə bilər. Təqdim edilən layihə də məhz investisiya fəaliyyətinin hüquqi əsaslarının təkmilləşdirilməsini nəzərdə tutur.

Təsadüfi deyildir, Prezident İlham Əliyev Amerika Birləşmiş Ştatları şirkətləri ilə görüşü zamanı qeyd etmişdir ki, sərmayələr istənilən ölkənin inkişafında aparıcı qüvvədir. Hazırda dayanıqlı iqtisadi artımın təmin edilməsi, rəqəmsal iqtisadiyyatın və

müasir infrastrukturun qurulması böyük həcmdə sərmayə qoyuluşlarını tələb edir. Dünya miqyasında yüksək işgüzar nüfuza malik Amerika şirkətlərinin potensial investor qismində ölkəmizə səfər etməsi Azərbaycanın etibarlı iqtisadi tərəfdaş kimi qəbul edildiyini nümayiş etdirir. Hətta iki ölkə arasında “Strateji tərəfdaşlıq haqqında” Xartiyanın əsas müddəalarından biri sərmayələrin təşviqi və investisiya əməkdaşlığıdır. Bu, bir daha təsdiq edir ki, investisiyalar sahəsində “uğur hekayəsi” yazmış Azərbaycan bundan sonra da sərmayəçilər üçün “yaşıl işıq” yandırmaqda davam edəcəkdir.

Hörmətli həmkarlar, layihədən göründüyü kimi, “strateji əhəmiyyətə malik investisiyalar” anlayışı ayrıca vurğulanır. Bu da səbəbsiz deyil. Bu cür sərmayələr dövlətin nəzarətindən kənarda qaldıqda iqtisadi asılılıq yaradır, mühüm infrastruktur obyektlərinə nəzarət riskini artırır, geosiyasi təsir alətinə çevrilə bilər. Bu baxımdan, strateji risklərə qarşı hüquqi müdaxilə mexanizminin olmaması suverenlik üçün təhdidlər yarada bilər. Çünki strateji sektorlar dövlətin suveren hüquqları ilə bilavasitə bağlıdır. Biz investisiyaları təşviq etməklə, onun üçün hüquqi təminat yaratmaqla yanaşı, strateji sahələrdə də milli maraqlarımızı qorumalıyıq.

Xüsusi olaraq vurğulamaq istərdik ki, dünyanın liberal iqtisadiyyata malik olan ölkələrində belə milli təhlükəsizliyin qorunması naminə strateji investisiyalar dövlətin nəzarətindən kənarda deyil. Məsələn, Amerika Birləşmiş Ştatlarının Xarici investisiyalar üzrə komitəsi milli təhlükəsizliyə risk yaradan sərmayələri bloklamaq, ləğv etmək və ya geri qaytarmaq səlahiyyətinə malikdir. Avropa Komissiyası çərçivəsində birbaşa xarici investisiyaların araşdırılması mexanizmi tətbiq olunur. Almaniyada və İtaliyada son illər ərzində strateji

aktivlərə dövlət nəzarətini gücləndiriblər. Fransada dövlət strateji müəssisələrdə “qızıl səhm” mexanizmini tətbiq edir. Yəni daha az payla strateji qərarlara veto qoymaq hüququna malik olur. Bu nümunələr bir daha təsdiq edir ki, investisiya qanunvericiliyinə təklif etdiyimiz dəyişikliklər beynəlxalq təcrübəni tam nəzərə alır.

Hörmətli həmkarlar, strateji əhəmiyyətə malik investisiyalar üçün yaranan təhdid və risklər bir çox hallarda qlobal geosiyasi vəziyyətin doğurduğu təsirlərdən qaynaqlana bilər. Son illər qlobal güc mərkəzləri arasında iqtisadiyyatın mühüm sahələrinə nəzarət uğrunda mübarizə və münaqişələr artmaqdadır. Əsasən də, enerji və təbii resurslar üzərində nəzarət cəhdləri ciddi qarşıdurma yaradır. Bir sıra hallarda bu, açıq hərbi münaqişələrə çevrilmişdir. İri dövlətlər öz mənafeləri naminə gözlənilməz addımlar atırlar. Qlobal ticarətdə və maliyyə sistemində vahid qaydalar artıq gözlənilmir. Digər dövlətlərin maraq və mənafeələrinə təsir edən məhdudlaşdırıcı tədbirlər görülür, geniş miqyasda iqtisadi və siyasi sanksiyalar tətbiq edilir.

Belə bir şəraitdə regionumuz dünyada cərəyan edən qarşıdurma və münaqişələrdən ciddi şəkildə təsirlənməkdədir. Bu vəziyyət iqtisadiyyatı, əsasən, strateji sektorlardan ibarət olan Azərbaycan üçün müəyyən risklər yarada bilər. Belə ki, mühüm geosiyasi mövqedə yerləşən ölkəmiz zəngin enerji resurslarına və digər təbii qaynaqlara malikdir. Regional və qlobal enerji təhlükəsizliyinə əhəmiyyətli töhfə veririk. Bütün bunlar milli və iqtisadi təhlükəsizlik baxımından müəyyən risklər yarada bilər.

Müasir dünyada investisiya yalnız iqtisadi kapital deyil. O, strateji təsir aləti kimi sistem formalaşdıran ayrı-ayrı sahələrə nəzarət etmək imkanına malikdir. Dövlət mənafeyi sərmayələr

üçün münbit şəraitin yaradılmasını tələb etdiyi kimi, yerli və xarici investisiyalarda milli və iqtisadi təhlükəsizlik üçün təhdidlər yaratmamalıdır.

Hörmətli həmkarlar, əlavə və dəyişikliklər təklif etdiyimiz 13-cü maddə “İnvestisiya fəaliyyətinə dövlət tərəfindən verilən təminatlar” adlanan III fəslə aiddir. İrəli sürülən təkliflər bu fəslin adına və ruhuna uyğun olaraq, sərmayələrin dövlət təminatında olduğunu bir prinsip olaraq nəzərə alır. Qanun layihəsinin müddəalarından göründüyü kimi, strateji investisiyalara münasibətdə dövlət maraqlarının qorunması hallarında belə investorun hüquqlarının pozulmasına qətiyyənlə yol verilmir. Bu təminatı verən mövcud investisiya qanunvericiliyidir.

Belə ki, ölkəmizdə sərmayə qoyuluşları hazırda qüvvədə olan “İnvestisiya fəaliyyəti haqqında” Qanunla tənzimlənir və o, investorların qorunması baxımından əhəmiyyətli müddəaları özündə birləşdirir. Qanun mülkiyyətin toxunulmazlığını əsas prinsip kimi təsbit edir, milli və ən əlverişli rejimi təmin edir, ekspropriasiya halında ədalətli kompensasiya təminatı verilir, gəlirlərin sərbəst köçürülməsində hüquqi əsaslar yaradılır, beynəlxalq arbitraja çıxış imkanları təmin edilir, dövlət orqanlarının qanunsuz hərəkətlərinə görə məsuliyyəti müəyyənləşdirir. Təklif edilən dəyişikliklər bu maddələri nə ləğv etmir, nə də onun təsir gücünü azaltmır. Əksinə, investisiya qanunvericiliyinin əsas təminatverici normaları və elementləri olduğu kimi saxlanılır.

Layihənin özünün xüsusiyyətlərinə gəldikdə, dövlət müsadirə etmir, milli maraqları qorumaq naminə hüquqi əsaslarla müdaxilə edir və kompensasiya ödəyir. Qeyri-strateji və ya ənənəvi sərmayələrə münasibətdə hər hansı dəyişiklik baş

vermir. Strateji aktivlərlə bağlı dövlətin müdaxilə mexanizmi beynəlxalq təcrübəyə uyğun təşkil edilir.

Təklif edilən dəyişikliklər investisiya azadlığını qətiyyənlə məhdudlaşdırmır, onu yalnız dövlətin mənafeyi və maraqları ilə uzlaşdırır. Dünya təcrübəsində milli təhlükəsizlik, suverenlik hüququ investisiya hüququndan üstün tutulur. Təqdim etdiyimiz layihənin ümumi ruhuna görə, investorun hüququ qorunur, eyni zamanda, dövlətin mənafeyi prioritet təşkil edir. Bu təşəbbüs investisiya azadlığı ilə milli təhlükəsizlik arasında balansın hüquqi şəkildə müəyyən olunmasına xidmət edir. Yəni investisiya hüququnun klassik toxunulmazlıq prinsipi ilə dövlət suverenliyi bir-birini tamamlayır.

Qanun layihəsi hansısa sahələr üzrə ümumi və ya sərhədsiz milliləşməni nəzərdə tutmur. Yeni normalar müstəsna hallar üçün tətbiq edilir. Milli və iqtisadi təhlükəsizlik üçün risklər yarandıqda bu yeni normalar parlament tərəfindən qəbul ediləcək xüsusi qanunlar əsasında dövlətə preventiv müdaxilə hüququ verəcəkdir.

Hörmətli həmkarlar, qeyd edilənləri nəzərə alaraq qanunvericilik təşəbbüsü qaydasında “İnvestisiya fəaliyyəti haqqında” Qanuna təklif etdiyimiz dəyişikliklərin birinci oxunuşda dəstəklənməsini xahiş edirəm. Hər birinizə əvvəlcədən təşəkkürümü bildirirəm. Diqqətinizə görə sağ olun.

Yerdən. *(Əşidilmir.)*

Sədrlik edən. Hörmətli həmkarlar, təklif var ki, səsə qoyaq.

Yerdən. *(Əşidilmir.)*

Sədrlik edən. Qüdrət müəllim təkid edir. Buyurun, Qüdrət müəllim.

Qüdrət Həsənzuliyev. Çox təşəkkür edirəm. Hörmətli həmkarlar, hörmətli sədr, media nümayəndələri. Mən niyə təkid

elədim, – iş vaxtının sonudur və vaxtımız da bitib, – ona görə ki, bu dəyişiklik ölkəyə investisiya qoyuluşuna ciddi şəkildə problemlər yaradacaq.

Hörmətli Azər müəllim bütün çıxışı boyu əsaslandırmağa çalışdı ki, bu, əslində, mülkiyyəti qoruyur, burada beynəlxalq təcrübə də var və sair. Əvvəla, biz beynəlxalq təcrübədən o zaman istifadə edə bilərik ki, o bizim Konstitusiya ilə ziddiyyət təşkil etməsin. Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 29-cu maddəsinin IV hissəsində qeyd olunur ki, yalnız dövlət ehtiyacları üçün mülkiyyət özgəninkiləşdirilə bilər. Elə bundan bir az öncə biz həm Mülki Məcəlləyə, həm də “Torpaqların dövlət ehtiyacı üçün alınması haqqında” Qanuna dəyişiklik etdik və dedik ki, dövlət ehtiyacları üçün həm də hava limanlarının genişləndirilməsi məqsədləri ilə torpaqlar alına bilər. Bundan başqa, bizim Konstitusiyanın 13-cü maddəsi də var: mülkiyyətdən dövlətin mənafehləri əleyhinə istifadə oluna bilməz. Yəni bu halda, əlbəttə ki, müvafiq dövlət orqanları tədbirlər görməlidirlər.

İndi biz Amerika Birləşmiş Ştatları ilə Azərbaycanda bir data bazası tikməyə hazırlaşırıq. Bura Amerika Birləşmiş Ştatları tərəfindən müasir texnologiya gətiriləcək. Bu investisiya qoyuldu, yeni texnologiya gəldi. Bir müddətdən sonra biz dedik ki, bilirsiniz, burada informasiya toplanır və Amerika Birləşmiş Ştatları bu informasiyanı ələ keçirə biləcək. Ona görə də dövlət təhlükəsizliyi üçün deyirik ki, pulunu al, çıx, get.

Yaxud enerji sektoruna investisiya qoysun. Mən xatırlayıram, 1992–1993-cü illərdə prokurorluq orqanlarında çalışanda o zaman Bakı şəhər prokurorluğu tərəfindən cinayət işi qaldırılmışdı. Bakı şəhərində bir çox yanacaq doldurma məntəqələrində yanacaq ola-ola kütləvi narazılıq yaratmaq

məqsədi ilə əhaliyə satılmamışdı. Bütün yanacaqdoldurma stansiyaları, çörək zavodları, dəyirmanlar, kommunikasiya, nəqliyyat xidməti – bunlar hamısı strateji əhəmiyyət daşıyan məsələlərdir. Tutaq ki, çörək zavodları çörək bişirməyi dayandırdılar, yaxud supermarketlər satışı dayandırdılar. Belə çıxır, biz istənilən biznes subyektinə, yəni istənilən vətəndaşa, xarici investora, azərbaycanlı investora deyə bilərik ki, bilərsiniz, sizin buradakı fəaliyyətiniz artıq dövlətin və xalqın mənafeələrinə zərər vura bilər, ona görə biz bunu sizin əlinizdən alırıq. Belə olduğu halda, kim Azərbaycana investisiya qoyacaq?

Mən bir daha söyləyirəm ki, Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası da buna imkan vermir. Hətta biz qeyd etdik ki, dövlət ehtiyacları hansı hallardır. Bundan başqa, hörmətli Azər müəllim qeyd etdi ki, bu, həm də rekvizisiya ilə bağlıdır. Yəni bundan kənar əlavə hallar da müəyyənləşdirilir. Azər müəllim bir misal çəkmədi ki, hansı hallarda bu qanunun tətbiqinə yol verilə bilər? Dediym kimi, bu halların sayı-hesabı yoxdur. Bu, mülkiyyət toxunulmazlığına qarşı ciddi təhdiddir. İstənilən xarici investor, o cümlədən Azərbaycan Respublikasının vətəndaşları da başa düşəcəklər ki, qoyduqları investisiyanı hər an əllərindən almaq olar. Onsuz da, son illərdə ölkəyə, iqtisadiyyata investisiya qoyuluşu azalır və ölkəyə daxil olan pullarla ölkədən çıxan pullar arasında nisbət bizim ziyanımızdır, yəni balanssızlıq mövcuddur. Biz bunu da nəzərə almalıyıq.

Bu qanunu qəbul etməklə də biz daha çox qapanırıq. Təhlükəsizlik məqsədi ilə sərhədləri neçə illərdir, bağlı saxlayırıq. İndi təhlükəsizlik məqsədləri ilə bu qanuna bu formada düzəliş edilməsi, hesab edirəm ki, əslində, dövlətin

mənafeələrinin, maraqlarının, təhlükəsizliyinin qorunmasına deyil, dövlətin təhlükəsizliyinə qarşıdır. Çünki dövlətin təhlükəsizliyi o vaxt təmin oluna bilər ki, onun güclü iqtisadiyyatı olsun. Biz isə bununla güclü iqtisadiyyat qurulmasına ciddi şəkildə mane oluruq. Ona görə xahiş edirəm ki, növbəti iclasa bu qanunvericilik təşəbbüsü ilə çıxış edən icra hakimiyyətinin nümayəndələri dəvət olunsunlar. Onlar bizə daha ətraflı məlumat versinlər ki, hansı sahələri özəlləşdirə bilərlər. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Qüdrət müəllim. Biz Sizin fikrinizi eşitdik. Siz deyirsiniz, Azər müəllim burada olan dəyişiklikləri əsaslandırmağa çalışdı. Mən düşünürəm ki, Azər müəllim komitə sədri kimi komitənin iclasında kifayət qədər əsaslandırdı. O, bu gün də 10 dəqiqədən çox danışdı, öz məlumatını səsləndirdi. Azərbaycan çox etibarlı bir tərəfdaşdır və ona görə investisiyalara da açıqdır. Biz Sizin fikrinizi dinlədik.

Hörmətli həmkarlar, səsə qoymaq təklifi var idi. Xahiş edirəm, qanun layihəsinə münasibət bildirin. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.08 dəq.)
Lehinə	98
Əleyhinə	4
Bitərəf	1
Səs vermədi	0
İştirak edir	103
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qanun layihəsi birinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, bizim iclasımız başa çatdı. Növbəti iclasın tarixi sizə deyiləcək. Sağ olun.

EDİLMƏMİŞ ÇIXIŞLARIN MƏTNLƏRİ

13 fevral 2026-cı il

Arzu Nağıyev. Fevralın 10-da ABŞ-nin vitse-prezidenti Ceyms Devid Vensin Azərbaycana səfəri vaxtı Bakıda Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Amerika Birləşmiş Ştatları Hökuməti arasında Strateji Tərəfdaşlıq haqqında Xartıyanın imzalanması mərasimi oldu. Sənədi Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və ABŞ-nin vitse-prezidenti C.D.Vens imzaladılar.

İmzalanan xartiyada ən mühüm istiqamətlərdən biri, təbii ki, müdafiə və təhlükəsizliklə bağlıdır. Sənəddə qeyd edildiyi kimi, Cənubi Qafqazda sülh Azərbaycan Respublikası və Amerika Birləşmiş Ştatlarının ümumi maraqlarına uyğundur və Azərbaycan Respublikası ilə Amerika Birləşmiş Ştatları arasında təhlükəsizlik sahəsində əməkdaşlıq hər iki ölkəyə, eləcə də beynəlxalq və regional sülh və təhlükəsizliyə faydalıdır.

Azərbaycanın daima apardığı sülhsevər və humanist siyasət nəticəsində Amerika Birləşmiş Ştatları Azərbaycanın beynəlxalq və regional təhlükəsizliyin gücləndirilməsi üçün Birləşmiş Ştatlar və koalisiya tərəfdaşları ilə birgə Azərbaycan qüvvələrinin xidmət etdiyi beynəlxalq sülhməramlı səylərə verdiyi töhfəni dərinlən qiymətləndirir. Məhz buna görə də Azərbaycan Respublikası və Amerika Birləşmiş Ştatları müdafiə məmulatlarının satışı da daxil olmaqla, müdafiə və təhlükəsizlik sahəsində əməkdaşlığının əhatə dairəsini genişləndirmək niyyətindədirlər.

Hər iki dövlət terrorizm təhlükəsi ilə mübarizədə birgə öhdəliklərini nəzərə alaraq, bu sahədə mövcud əməkdaşlığı genişləndirmək niyyətindədir və bu, çox təqdirəlayiq haldır. Bundan başqa, Azərbaycan Respublikası və Amerika Birləşmiş

Ştatları kiber təhlükəsizlik imkanlarını artırmaq və mühüm infrastrukturunu qorumaq üçün əməkdaşlıq etməyi prioritet istiqamət kimi qəbul edirlər və birgə tədbirlər həyata keçirəcəklər.

Məlumdur ki, işğaldan azad edilən ərazilərimizdə minalar və digər partlayıcı maddələrlə çirklənmə ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikasının üzləşdiyi ciddi çətinliklər var. Bütün bunlar nəzərə alınaraq Azərbaycan Respublikası və Amerika Birləşmiş Ştatları maliyyə dəstəyi və texnologiya transferi vasitəsi ilə humanitar minatəmizləmə potensialının yaradılması sahəsində əməkdaşlıq etməyi zəruri hesab edirlər və bu, müqavilədə də öz əksini tapıb.

Sadəliklə müddəalar ən mühüm strateji istiqamətlər kimi dəyərləndirilir və Azərbaycanın bu sahələrdə apardığı daxili və xarici siyasətin nəticəsidir.

Asif Əsgərov. Amerika Birləşmiş Ştatlarının vitse-prezidenti Ceyms Devid Vensin Azərbaycana səfəri iki ölkə arasında strateji tərəfdaşlığın növbəti təzahürüdür və ikitərəfli münasibətlərin inkişafında yeni mərhələnin başlanğıcı kimi dəyərləndirilir. Bu səfər son illərdə ABŞ-dan Azərbaycana reallaşdırılan ən yüksək səviyyəli diplomatik gediş olmaqla, Vaşinqtonun Cənubi Qafqaza artan diqqətini və Azərbaycanı regionun mərkəzi sabitlik elementi kimi gördüyünü nümayiş etdirir.

Müasir beynəlxalq münasibətlər sistemində siyasi dialoq, qarşılıqlı etimad və strateji əməkdaşlıq xüsusi əhəmiyyət daşıyır. ABŞ dünyanın aparıcı dövlətlərindən biri kimi qlobal təhlükəsizlik və sülh təşəbbüslərində fəal rol oynayır. Cənubi Qafqaz regionu da beynəlxalq diqqət mərkəzində olan həssas geosiyasi məkanlardan biridir. Bu baxımdan ABŞ-nin regionda

sülhün və sabitliyin möhkəmləndirilməsinə yönəlmiş təşəbbüsləri, diplomatik səyləri vacib əhəmiyyət kəsb edir.

Ermənistan–Azərbaycan münaqişəsi artıq tarixə qovuşmuşdur. Azərbaycan öz torpaqlarını işğaldan azad etmiş, ərazi bütövlüyünü və suverenliyini tam bərpa etmişdir. Bu, beynəlxalq hüququn və ədalətin təntənəsi idi. Azərbaycan bununla kifayətlənməyərək region üçün yeni mərhələ – sülh və əməkdaşlıq mərhələsini təklif etmişdir. Ermənistan məğlub tərəf olsa da, Azərbaycan tərəfindən ona sülh müqaviləsi imzalamaq təşəbbüsünün irəli sürülməsi dövlətimizin siyasi iradəsinin və uzaqgörən strategiyasının göstəricisidir. Bu prosesdə beynəlxalq tərəfdaşların, o cümlədən ABŞ-nin konstruktiv yanaşması mühüm rol oynayır. Davamlı sülh yalnız siyasi bəyanatlarla deyil, konkret mexanizmlər, iqtisadi layihələr və regional integrasiya ilə möhkəmlənir. ABŞ-nin regionda kommunikasiya xətlərinin açılması, iqtisadi əməkdaşlığın genişlənməsi və etimad mühitinin formalaşması istiqamətində göstərdiyi dəstək xüsusi əhəmiyyət daşıyır.

Xüsusi vurğulamaq istərdim ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev postmünaqişə dövründə sülh gündəliyinin əsas təşəbbüskarı kimi çıxış edərək regionda yeni əməkdaşlıq mərhələsinin siyasi əsaslarını formalaşdırmışdır. Dövlət başçısının diplomatik fəallığı və pragmatik yanaşması nəticəsində Azərbaycan bu gün regionda sabitliyin və təhlükəsizliyin əsas təminatçılarından biri kimi çıxış edir. Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən nəqliyyat və logistika siyasəti ölkəmizi Avrasiyanın əsas tranzit və enerji qovşaqlarından birinə çevirib.

Bu gün Azərbaycan qalib dövlət kimi məsuliyyətli və pragmatik siyasət yürüdür. Məqsədimiz davamlı sabitlik,

qarşılıqlı faydalı əməkdaşlıq və region xalqları üçün təhlükəsiz gələcəkdir. ABŞ ilə münasibətlərimizin də məhz qarşılıqlı hörmət və bərabərhüquqlu tərəfdaşlıq prinsipləri əsasında inkişaf etdirilməsi vacibdir. Bu kontekstdə, Vensin səfəri, sadəcə, protokol xarakteri daşımır, həm də regional geosiyasət, sülh prosesinin möhkəmləndirilməsi və böyük iqtisadi-enerji layihələrində əməkdaşlığın genişləndirilməsi baxımından ciddi əhəmiyyət kəsb edir. ABŞ-nin ikinci ən yüksək dövlət vəzifəlisi tərəfindən həyata keçirilən səfər 2025-ci il avqustun 8-də Vaşinqtonda Azərbaycan və Ermənistan arasında paraflanmış sülh sazişini dəstəklədiyini açıq şəkildə ifadə edir. Səfər çərçivəsində “Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Amerika Birləşmiş Ştatları Hökuməti arasında Strateji Tərəfdaşlıq Xartiyası”nın imzalanması ikitərəfli münasibətlərin keyfiyyətə yeni mərhələyə qədəm qoyduğunu aydın şəkildə ifadə edir.

Son olaraq qeyd etmək istərdim ki, Ceyms Devid Vensin səfəri ölkəmizin dünya miqyasında müstəqil xarisi siyasət yürüdən və qarşılıqlı maraqlara əsaslanan strateji münasibətlər qura bilən güclü bir tərəfdaş olduğunu bir daha sübut edir, Azərbaycanın Avropa ilə Asiya arasında mühüm strateji qovşaq statusunu daha da möhkəmləndirir.

Aparılan məqsədyönlü siyasət, beynəlxalq tərəfdaşlarla konstruktiv əməkdaşlıq və sülh gündəliyinə sadiqlik nəticəsində Cənubi Qafqaz yaxın gələcəkdə sabitlik və rifah bölgəsinə çevriləcəkdir.

Bəhruz Məhərrəmov. Əvvəlcə, ondan başlayaq ki, Bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarəti həyata keçirən orqanın 2025-ci ildə fəaliyyəti haqqında məruzəsi kifayət qədər peşəkar hazırlanıb və müsbət münasibətimi ifadə edəcəyəm. Azərbaycanda bələdiyyə fəaliyyəti ilə bağlı həm maliyyə, həm

də struktur xarakterli problemlər mövcuddur. Xüsusən bələdiyyələrin əsas gəlir mənbəyi olan əmlak və torpaq vergilərinin toplanmasında ciddi çətinliklər var.

Eyni zamanda, bir çox bələdiyyənin dəqiq mülkiyyət və ərazi xəritələrinin olmaması vergi yığımını və mülkiyyətin idarə olunmasını çətinləşdirməklə bərabər, həm də bir sıra hallarda müəyyən sosial problemlərə yol açır.

Düzdür, bir çox bələdiyyələrə dotasiya institutu tətbiq edilir, lakin bir çox hallarda dotasiyalar ödənilən kimi, ilk növbədə, sosial ödənişlərə görə tutulmalara yönəldilir. Bu mənada, bələdiyyələrin sosial ödənişlərlə bağlı borcları ilə əlaqədar amnistiya məsələsinə baxılması məsələsi məqsədəmüvafiq olar və bu addım yeni formalaşmış bələdiyyələr üçün yeni bir başlanğıc da sayılar.

Digər tərəfdən, müəyyən infrastrukturalar var ki, onların bələdiyyələrə verilməsi və bələdiyyələrdən alınması istiqamətində müdaxilələrə ehtiyac var. Bu gün bələdiyyələr yalnız idarə edə biləcəyi, maddi potensiala çatma biləcəyi infraqurdu etibar edilməlidir. Məsələn, hər hansı park gücsüz bir bələdiyyənin balansına verilsə, gec-tez o parkın enerji borcuna görə elektrik kəsəcəyi labüddür.

Eyni zamanda, bələdiyyələrin nüfuzunun artırılması istiqamətində konseptual addımların atılması, müvafiq səmərəli təbliğatın aparılması yaxşı olar. Çünki təəssüf ki, cəmiyyətdə bələdiyyəyə münasibət özlüyündə birmənalı deyil. Məsələn, bu gün, təəssüf ki, hər hansı media qurumu üçün hansısa bələdiyyənin nümunəvi fəaliyyəti deyil, hansısa bələdiyyə sədrinin qanunsuz əməli daha maraqlıdır. Baxmayaraq ki, bu gün ölkədə kifayət qədər nümunəvi fəaliyyət təcrübəsi ortaya qoyan bələdiyyələr var. Düzdür, aidiyyəti strukturlar, o

cümlədən Ədliyyə Nazirliyi tərəfindən bələdiyyə üzvlərinin peşəkarlıq səviyyəsinin artırılması, bələdiyyələrə metodiki yardımların göstərilməsi istiqamətində ciddi iş aparılır, amma təəssüf ki, nə media, nə də vətəndaş cəmiyyəti institutlarının nümunəvi bələdiyyələrin təcrübəsinin təşviqi istiqamətində sistemli fəaliyyətdə marağını hiss etmirik.

Bütövlükdə, məruzədən də göründüyü kimi, ötən dövr bələdiyyələrin fəaliyyəti və bu fəaliyyətə inzibati nəzarəti həyata keçirən orqan üçün uğurlu dövr olub. Xüsusən ədliyyə-hüquq sisteminin modernləşdirilməsi, ədliyyə sahəsində həyata keçirilən institusional və rəqəmsal islahatlar bələdiyyə fəaliyyətinə nəzarəti həyata keçirən qurumun fəaliyyətində də səmərəliliyi artırmaqdadır.

Məlumdur ki, iki gün öncə Prezident İlham Əliyevin sədrliyi ilə “Azərbaycanın yeni rəqəmsal arxitekturası” adlı vahid fəaliyyət planına həsr olunmuş müşavirədə dövlət başçısı süni intellektin tətbiqinin dövlət qurumlarında geniş vüsət almasına dair zərurəti gündəmə gətirərək aidiyyəti tapşırıqlarını vermişdir. Möhtərəm Prezident haqlı olaraq hesab edir ki, hər hansı bir qərarın düzgün olub-olmaması ilə bağlı süni intellekt, təbii ki, yardımçı ola bilər.

Məlumdur ki, islahatlar, xüsusən rəqəmsallaşma idarəetmənin bütün sahələrində təcridən geniş tətbiq olunmaqda, kifayət qədər uğurlu nəticələr də alınmaqdadır. Bu mənada, əminliklə deyə bilərik ki, süni intellekt həllinin tətbiqi bələdiyyə institutunun fəaliyyətində yeni dinamika, vətəndaşlara göstərilən xidmətlərin keyfiyyətinin yüksəldilməsinə müsbət təsir göstərə bilər. Çox sağ olun.

Ceyhun Məmmədov. Amerika Birləşmiş Ştatlarının vitse-prezidenti Ceyms Devid Vensin Azərbaycana səfəri iki ölkə

arasındakı münasibətlərində yeni və mühüm mərhələnin başlanğıcı kimi qiymətləndirilməlidir. Bu səfər təkcə diplomatik görüş deyil, həm də Azərbaycan–ABŞ strateji dialoqunun möhkəmlənməsi, qarşılıqlı etimadın artması və əməkdaşlığın dərinləşməsi baxımından əlamətdar və mühüm hadisədir.

Azərbaycan Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə regionda sülhün, sabitliyin və əməkdaşlığın təşəbbüskarı kimi postmüharibə dövründə yeni reallıqların formalaşmasında mühüm rol oynayır. ABŞ tərəfinin bu səfəri həmin reallıqların tanınması və Cənubi Qafqazda sülhün bərqərar olmasına verilən siyasi dəstəyin göstəricisidir. Xüsusi ilə Azərbaycan–ABŞ Strateji Tərəfdaşlıq Xartiyasının imzalanması iki ölkə arasında uzunmüddətli tərəfdaşlığın hüquqi-siyasi əsaslarını daha da gücləndirir. Bu sənəd qarşılıqlı maraqlara, suverenliyə, hörmətə və global sabitliyə xidmət edən dəyərlər üzərində qurulub.

Bu gün münasibətlərimiz enerji, təhlükəsizlik, iqtisadiyyat, innovasiya və humanitar sahələrdə yeni bir dövrə qədəm qoyur. Azərbaycan həm regionun enerji təhlükəsizliyinin təminatçısı, həm də global miqyasda etibarlı tərəfdaş kimi öz mövqeyini daha da möhkəmləndirir. Heç şübhəsiz ki, bu səfər və imzalanan sənədlər Azərbaycan–ABŞ əməkdaşlığını daha da dərinləşdirəcək, xalqlarımız arasında qarşılıqlı hörmətə və dostluğa əsaslanan əlaqələrin yeni mərhələyə qədəm qoymasına yol açacaq.

Onu da qeyd etmək lazımdır ki, bu gün Prezident İlham Əliyevin həyata keçirdiyi müdrik və uzaqgörən siyasət nəticəsində Azərbaycan həm İranla, həm Amerika ilə, həm də İsrailə yaxın əlaqələrə və münasibətlərə malikdir. Bu, bir daha təsdiq edir ki, Azərbaycan bir dövlətlə münasibətini həmin dövlətin başqa dövlətlə əlaqəsinə görə qurmur, müstəqil siyasət

həyata keçirir. Bu dünyada çox az rast gəlinən nadir siyasət nümunələrindən biri və dövlətimizin böyük uğurudur.

Burada çox mühüm digər məqam isə Prezident İlham Əliyevin İran Prezidenti Pezeşkiana bir neçə dəfə zəng edərək narahatlığını ifadə etməsi və ölkəmizin gərginliyin azaldılmasına töhfə verməyə hazır olması ilə bağlıdır. Bu onu göstərir ki, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan bölgədə, eləcə də qonşu dövlətlərdə cərəyan edən proseslərə laqeyd və biganə deyil. Dostluq və qardaşlıq münasibətlərinə sadıqdır.

Elçin Mirzəbəyli. Müzakirə etdiyimiz illik məruzə bələdiyyələrin fəaliyyətinə dair tək-cə statistik məlumatları deyil, yerli özünüidarə sistemindəki institusional problemləri açıq şəkildə ortaya qoyur. Məruzədə əks olunan faktlar göstərir ki, söhbət ayrı-ayrı pozuntulardan deyil, sistemli xarakter almış idarəetmə boşluqlarından gedir.

Xüsusi ilə torpaq münasibətləri sahəsində vəziyyət ciddi narahatlıq doğurur. Bugünkü reallıqlar onu göstərir ki, bələdiyyə torpaqlarının müəyyən hissəsi təyinatı üzrə istifadə edilmir, torpaqlar uzun illər faktiki olaraq boş qalır, bəzi hallarda qeyri-qanuni istifadəyə verilir, təyinat dəyişikliyi və faktiki istifadə bəzən qanunvericiliyə uyğun olmur. Bu hallar artıq tək-cə intizam məsələsi deyil. Bu, torpaq fondunun idarə edilməsində konseptual boşluğun göstəricisidir.

Torpaq hərraclarının ilkin qiymətləri, xüsusi ilə kənd rayonlarında, yerli əhalinin maliyyə imkanları ilə uzlaşmır. Nəticədə torpaq yerli kəndliyə deyil, kənar şəxslərə və spekulativ niyyət güdən alıcılara keçir.

Bələdiyyə torpaqları ilə bağlı qərarlar əksər hallarda ictimai müzakirədən kənarda qalır. Torpağın təyinatı pozulur, amma nəticədə ciddi hüquqi məsuliyyət yaranmır.

Digər problem bələdiyyələrin institusional zəifliyi və peşəkar kadr çatışmazlığı ilə bağlıdır. Torpaq idarəçiliyi ixtisaslaşmış sahədir. Bir çox bələdiyyələrdə bu sahə peşəkar səviyyədə idarə olunmur. Nəticədə isə torpaq kəndlinin məşğulluğuna xidmət etmir, yerli iqtisadi aktivlik zəifləyir, bələdiyyə torpağı sosial resurs olmaqdan çıxıb kommersiya obyektinə çevrilir və ya istifadəsiz qalan torpaq iqtisadi dövriyyədən kənarda qalır. Bu isə, həm də sosial ədalət məsələsidir. Problem isə qanunvericilikdən daha çox, qanunların tətbiq mexanizmlərinin zəifliyindədir. Bu səbəbdən də bələdiyyə torpaqlarının təyinatı qeyd olunmaqla elektron reyestri və açıq xəritə sistemi yaradılmalı, ictimai nəzarət mexanizmləri gücləndirilməlidir. Bu və ya digər regionun sosial-iqtisadi göstəriciləri nəzərə alınmaqla torpaq hərraclarının qiymət formalaşması qaydaları yenidən tənzimlənməlidir.

Təyinat üzrə istifadə edilməyən torpaqlarla bağlı avtomatik hüquqi prosedur tətbiq olunmalıdır. Bələdiyyə qərarlarının icra monitorinqi mexanizmi qanunvericiliklə müəyyən edilməlidir.

Eyni zamanda, torpaq hərraclarının qiymət siyasəti ilə bağlı normativ dəyişikliklər hazırlanmasını, təyinat üzrə istifadə olunmayan torpaqlarla bağlı sərtləşdirilmiş məsuliyyət mexanizminin tətbiq edilməsini, bələdiyyələr üçün torpaq idarəçiliyi üzrə ixtisaslaşmış təlim və sertifikatlaşdırma sisteminin yaradılmasını zəruri hesab edirəm.

Kamal Cəfərov. 2025-ci il üzrə Bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarətin həyata keçirilməsi ilə bağlı illik məruzə yerli özünüidarəetmə sistemində həm institusional inkişafı, həm də mövcud problemləri kompleks şəkildə əks etdirir. Sənəddə göstərilir ki, inzibati nəzarətin nəticəsi olaraq bələdiyyə

aktlarının böyük hissəsi qanunvericiliyə uyğunlaşdırılmış, torpaq idarəçiliyi və maliyyə intizamı sahəsində müəyyən irəliləyişlər əldə edilmişdir. Bələdiyyələrin büdcə gəlirlərində artım müşahidə olunmuşdur və 2025-ci ildə ümumi gəlirlərin 63 milyon manata çatması yerli maliyyə dayanıqlılığının formalaşması baxımından müsbət göstərici kimi qiymətləndirilə bilər.

Bununla belə, məruzədə yer alan təhlillər göstərir ki, yerli gəlir bazasının tam potensialı hələ də reallaşdırılmamışdır. Xüsusi ilə bələdiyyə vergilərinin toplanması sahəsində mövcud problemlər, əsasən, əhəlinin məlumatlılıq səviyyəsinin aşağı olması ilə bağlıdır. Bu kontekstdə maarifləndirmə işlərinin gücləndirilməsi xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Məruzədə də qeyd olunduğu kimi, yerli səviyyədə maarifləndirmə tədbirləri keçirilmiş və bələdiyyələrin fəaliyyətinə ictimai marağın artırılması istiqamətində müəyyən addımlar atılmışdır. Lakin bu tədbirlər sistemli və davamlı xarakter almalıdır.

Hesab edirəm ki, bələdiyyə vergilərinin mahiyyəti, onların yerli inkişaf üçün rolu və vətəndaşların bu prosesdə iştirakının əhəmiyyəti barədə geniş izahat kampaniyalarının təşkili zəruridir. Vergilərin yalnız öhdəlik kimi deyil, yerli infrastrukturun inkişafına birbaşa töhfə kimi təqdim olunması ictimai etimadı gücləndirə bilər. Bu məqsədlə rəqəmsal platformalar, sosial media və yerli icma görüşləri vasitəsi ilə hədəfli məlumatlandırma strategiyasının hazırlanması məqsədəuyğun olardı.

Maarifləndirmə ilə yanaşı, vətəndaşların ödədikləri bələdiyyə vergilərinin konkret olaraq hansı layihələrə yönəldiyini, hansı sosial və infrastruktur təşəbbüslərinin məhz bu vəsaitlər hesabına maliyyələşdirildiyini, habelə yerli büdcənin

formalaşmasında vergi intizamının rolunu göstərən açıq və davamlı hesabatlılıq mexanizmlərinin tətbiqi vergi mədəniyyətinin güclənməsinə mühüm töhfə verə bilər.

Təklif edilən dəyişiklik mahiyyət etibarı ilə raritet avtonəqliyyat vasitələrinin ölkəyə idxalı üçün hüquqi çərçivənin formalaşdırılmasına xidmət edir. Bu yanaşma həm mədəni irsin qorunması, həm də kolleksiyaçılıq və avtomobil tarixinin inkişafı baxımından müasir dövrün tələblərinə cavab verən məqsədyönlü addım kimi qiymətləndirilə bilər.

Hazırda qüvvədə olan normativ tənzimləmə nadir və tarixi dəyərə malik nəqliyyat vasitələrinin idxalı prosesi üçün ayrıca qayda müəyyən etmir. Halbuki bu tip avtomobillər adi istehlak predmetindən fərqli olaraq texnoloji, tarixi və bəzən də investisiya xarakterli dəyər daşıyır. Təklif olunan maddə idxal prosesini kvotalar və təsdiqedicə sənəd mexanizmi vasitəsi ilə məhdudlaşdırmaqla həm sui-istifadə risklərinin qarşısını alır, həm də prosesin institusional nəzarət altında həyata keçirilməsini təmin edir.

Xüsusi ilə diqqətəlayiq məqam ondan ibarətdir ki, norma fərdi idxal üçün illik 1 ədəd, ölkə üzrə isə, ümumilikdə, 10 ədəd limit müəyyən etməklə bazarın kommersiya məqsədli kütləvi istifadəyə açılmasının qarşısını alır. Bu, raritet nəqliyyat vasitələrinin idxalının sırf kolleksiya və irs yönümlü məqsədlərlə həyata keçirilməsini təşviq edir.

Eyni zamanda, müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi qurum tərəfindən veriləcək təsdiqedicə sənəd mexanizmi idxal edilən nəqliyyat vasitəsinin, həqiqətən, raritet statusuna malik olub-olmadığını obyektiv meyarlar əsasında müəyyən

etməyə imkan verəcəkdir. Digər tərəfdən, bu mexanizm beynəlxalq təcrübəyə uyğun olaraq, klassik və nadir avtomobillərin dövriyyəsinin tənzimlənməsinə xidmət edir. Bir çox ölkələrdə bu kateqoriyaya aid nəqliyyat vasitələri xüsusi statusa malikdir və onların idxalı ayrıca prosedurlarla həyata keçirilir ki, bu da hüquqi müəyyənlik və şəffaflıq yaradır.

Cəzaların İcrası Məcəlləsinin 24-cü maddəsinə edilməsi nəzərdə tutulan dəyişiklik cərimə cəzasının məcburi icrası mexanizminin daha məntiqi və sosial ədalət prinsiplərinə uyğun şəkildə yenidən qurulmasına xidmət edir. Hazırkı redaksiyada icra prosesində prioritet olaraq məhkumun əmlakına yönəlmə nəzərdə tutulur, əməkhaqqına və digər gəlirlərə yönəlmə isə yalnız subsidiar xarakter daşıyır. Bu yanaşma praktikada bir sıra hüquqi və sosial problemlər yaradır və bəzən icra tədbirlərinin həddindən artıq sərt tətbiqinə səbəb olur.

Təklif edilən yeni redaksiya icra ardıcılığını dəyişərək, ilk növbədə, məhkumun əməkhaqqına və digər qanuni gəlirlərinə yönəlməni əsas mexanizm kimi müəyyən edir. Bu, cəzanın icrası zamanı şəxsin mülkiyyət hüququna daha az müdaxilə olunmasını təmin etməklə yanaşı, sosial sabitliyin qorunmasına da xidmət edir. Əmlaka yönəlmə isə yalnız gəlirlərin olmaması və ya kifayət etməməsi hallarında tətbiq olunur ki, bu da icra tədbirlərinin proporsionallıq prinsipinə uyğunluğunu gücləndirir və məcburi icranın mərhələli xarakter almasını təmin edir.

Digər mühüm yenilik “İcra haqqında” Qanunun müvafiq müddələrinin birbaşa tətbiqinin nəzərdə tutulmasıdır. Bu yanaşma icra prosesinin hüquqi çərçivəsini daha aydın edir və tətbiq praktikasında vahid standartların formalaşmasına şərait

yaradır. Nəticədə, məhkəmə qərarlarının icrası ilə bağlı prosedurların hüquqi müəyyənliyi artır və icra orqanlarının fəaliyyətində operativlik yüksəlir.

Bu dəyişiklik, həm hüquqi effektivlik, həm də insan yönümlü icra siyasəti baxımından əhəmiyyətlidir. Cəzanın məqsədi yalnız sanksiya tətbiqi deyil, eyni zamanda, sosial reinteqrasiyaya maneə yaratmamaqdır. Gəlirlər üzərindən icranın prioritetləşdirilməsi məhkumun iqtisadi fəaliyyət imkanlarını qoruyaraq cərimənin ödənilməsini daha real və davamlı edir.

Beləliklə, təklif olunan redaksiya icra mexanizmlərini daha balanslı, hüquqi baxımdan aydın və sosial baxımdan həssas bir çərçivəyə gətirir, eyni zamanda, icra prosesində hüquqlar və öhdəliklər arasında daha sağlam tarazlıq yaradır.

Nəticə etibarı ilə, bu dəyişiklik, həm hüquqi boşluğu aradan qaldırır, həm də Azərbaycanın avtomobil irsinin zənginləşdirilməsi, tematik sərgilər, muzey təşəbbüsləri və beynəlxalq avtomobil mədəniyyəti ilə inteqrasiyası üçün yeni imkanlar yaradır.

Malik Həsənov. Bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarəti həyata keçirən orqanın 2025-ci ildə fəaliyyətinin illik məruzəsini dinlədik. Hesabatdan göründüyü kimi, bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarəti həyata keçirən orqan inzibati tədbirləri genişləndirməklə yanaşı, ciddi və geniş fəaliyyət qurmuşdur və bu da olduqca təqdirəlayiqdir.

Bununla yanaşı, məruzədəki bir sıra məqamlara toxunmaq istərdim. İnzibati nəzarət tədbirləri çərçivəsində, ümumilikdə, 3142 hektar torpaq sahəsinin qanunsuz ayrılmasına dair bələdiyyə aktlarının ləğv edilməsi məqsədi ilə nazirlik tərəfindən bələdiyyələrə təklif və ya məhkəmələrə iddialar verilib. Nəticədə 3121 hektar torpaq sahəsinin icarəyə, 21 hektar

torpaq sahəsinin isə mülkiyyətə verilməsi haqqında qanunsuz qərarlar ləğv edilib.

2025-ci il ərzində örtüş sahələrinin qanunsuz olaraq ayrı-ayrı şəxslərə ayrılması, zəbt olunması və digər pozuntulara qarşı qanuna müvafiq tədbirlər davam etdirilib. Nəticədə 2057 hektar örtüş sahəsi ilə bağlı qanunsuz bələdiyyə aktları inzibati nəzarət orqanının təklifləri və ya məhkəmələrə verilmiş iddialar əsasında ləğv olunub və ya dəyişdirilib.

Ümumilikdə, həm aktlar, həm də müraciətlər üzrə inzibati nəzarət icraatı zamanı təklif verilmiş 1698 aktdan 697-si ləğv edilib, 950-si dəyişdirilib, 7 təklif üzrə məhkəmələrdə iddia qaldırılıb, 44 təklif isə növbəti ilə qalıq keçib.

Statistik rəqəmlər baxımından, ümumi gəlirlərində kəskin artım Duran, Daş Salahlı, Samux, Yardımlı, Müşkabad bələdiyyələrində müşahidə olunmuşdur. Daxilolmalardakı artım məbləğinin yüksəkliyi baxımından isə, Sumqayıt (841 min manatdan çox), Yasamal (574 min manatdan çox), Nərimanov (533 min manatdan çox), Nəsimi (481 min manatdan çox) və Masallı (423 min manatdan çox) bələdiyyələrini fərqləndirmək mümkündür.

Nazirlik tərəfindən bələdiyyələrdə rəqəmsal infrastrukturun gücləndirilməsinin təşviqi istiqamətində aparılan işin nəticəsi olaraq ölkə üzrə bələdiyyələrin internetə çıxışı tam təmin edilmişdir, vətəndaşların bələdiyyələrə elektron müraciət etmə imkanlarının təmin olunması üçün elektron poçt ünvanlarının aktiv saxlanması üzrə metodoloji iş aparılması təqdirəlayiqdir.

Hesab edirəm ki, məruzə qəbul ediləndir və səs verəcəm.

Soltan Məmmədov. Bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarəti həyata keçirən orqanın 2025-ci ildə fəaliyyəti haqqında

məruzəsi yerli özünüidarəetmənin inkişafı baxımından vacib əhəmiyyət kəsb edir. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən ardıcıl islahatlar çərçivəsində bələdiyyələrin institusional gücləndirilməsi, bu sahədə şəffaflığın artırılması və hüquqi məsuliyyət mexanizmlərinin təkmilləşdirilməsi istiqamətində əhəmiyyətli addımlar atılmışdır. Təqdim olunan məruzə bu proseslərin real nəticələrini əks etdirir.

Ümumilikdə, 2025-ci ili yerli özünüidarəetmə sahəsində islahatlar ili kimi xarakterizə etmək olar. Müzakirə etdiyimiz hesabatla bağlı bir neçə məqama diqqət çəkmək istədim. Ölkə üzrə bələdiyyələrin sayının 1606-dan 685-ə dək azaldılması ölkəmizdə yerli özünüidarəetmə sisteminin daha səmərəli və dayanıqlı qurulmasına yönəlmiş mühüm institusional islahatlardandır. Bu qərar ilk növbədə daha güclü və funksional bələdiyyə vahidlərinin formalaşmasına şərait yaradır. Kiçik və maliyyə imkanları məhdud olan bələdiyyələrin birləşdirilməsi nəticəsində resurslar konsolidasiya olunur, büdcə potensialı artır və sosial-infrastruktur layihələrinin icrası üçün real imkanlar yaranır.

Eyni zamanda, bu proses peşəkar kadr potensialının güclənməsinə xidmət edir. Daha iri bələdiyyələrdən ixtisaslı mütəxəssislərin cəlbə asanlaşır, idarəetmə keyfiyyəti yüksəlir. Strukturun optimallaşdırılması hesabına inzibati xərclər azalır, dövlət vəsaitindən daha səmərəli istifadə olunur.

Bələdiyyələrin sayının azaldılması nəzarət və şəffaflıq mexanizmlərini də gücləndirir. Daha az, lakin daha güclü bələdiyyələr üzərində inzibati və ictimai nəzarət daha effektiv həyata keçirilir, vətəndaş məmnunluğunun artması üçün əlverişli zəmin yaranır. Nəticə etibarı ilə bütün bunlar yerli

özünüidarəetmənin real icraedici gücə çevrilməsinə xidmət edir.

Ölkə üzrə bələdiyyələrin sayı 57 faiz azalsa da 2024-cü illə müqayisədə bir sıra göstəricilərdə artım templəri müşahidə olunmuşdur. Belə ki, dəyişdirilməsi və ya ləğv edilməsi barədə təklif verilmiş aktların sayında 36 faiz, “Bələdiyyələrlə iş” informasiya sistemi vasitəsi ilə aktların elektron qaydada təqdim edilməsi imkanının yaradılması sayəsində məhkəməyə göndərilmiş inzibati xəta haqqında protokolların sayında 51 faizlik enmə müşahidə olunmuşdur. Bu, görülmüş işlərin, həyata keçirilən tədbirlərin müsbət nəticəsinin bariz nümunəsidir.

Xüsusi olaraq vurğulanmalı olan müsbət hallardan biri də odur ki, ötən 2025-ci il ərzində yerli özünüidarəetmə sahəsində elektron sistemə keçidin olmasıdır. Azərbaycan Respublikasında həyata keçirilən genişmiqyaslı rəqəmsal islahatlar çərçivəsində bələdiyyələrin fəaliyyətində elektron portalların yaradılması yerli özünüidarəetmənin keyfiyyətə yeni mərhələyə qədəm qoyduğunu göstərir. Elektron portal, ilk növbədə, şəffaflığın təmin olunmasına xidmət etmiş, ictimai nəzarətin güclənməsinə, hesabatlılığın artmasına mühüm töhfə vermişdir.

Eyni zamanda, elektron platformalar vasitəsi ilə müraciətlərin, şikayət və təkliflərin onlayn qəbulu vətəndaş məmnunluğunu yüksəldir, vaxt itkisinin qarşısını alır və xidmətlərin əlçatanlığını artırır. Bu yanaşma bələdiyyə–vətəndaş münasibətlərində yeni keyfiyyət mühiti formalaşdırır. Digər mühüm məqam isə neqativ halların minimuma endirilməsidir. Elektron sistemlər insan faktorunu azaldaraq qərarların daha obyektiv və şəffaf qəbuluna şərait yaradır.

Hesabatla bağlı qeyd etmək istədiyim müsbət məqamlardan biri də odur ki, bələdiyyələrə daxilolmaların həcmi ildən-ilə

artmaqdadır. Əlbəttə, bu, həyata keçirilən tədbirlərin, maarifləndirmə işlərinin məntiqi nəticəsidir. Hesabatdan da göründüyü kimi, öz növbəsində bələdiyyələrin büdcə vəsaitləri abadlaşdırma, sosial müdafiə və sosial təminat, gənclər siyasəti, təhsil və digər sosial tədbirlərə xərclənmişdir. Ümumilikdə, bələdiyyələrin büdcə gəlirlərinin artması və vəsaitlərin məhz cəmiyyət üçün əhəmiyyətli sahələrə yönəldilməsi təqdirəlayiq haldır və bizləri sevindirir.

Yeri gəlmişkən, bir təklifi diqqətinizə çatdırmaq istərdim. Belə ki, vətəndaşların torpaq və əmlak vergisi ödəmələrinin davamlılığını təmin etmək üçün yerli sakinlər arasında maarifləndirmə işlərinə böyük ehtiyac vardır. Bu baxımdan, bələdiyyələrin hesabatlılığının daha da gücləndirilməsi, yerli sakinlər arasında təbliği çox effektiv olardı. Hesab edirəm ki, hər bir bələdiyyənin gördüyü işlər, həyata keçirdiyi tədbirlərlə bağlı müvafiq dövlət qurumları ilə yanaşı, yerli əhalini də mütəmadi olaraq məlumatlandırması çox yaxşı olardı. Hesabatlılığın əhaliyə, yerli sakinlərə düzgün formada çatdırılması insanların bələdiyyələrdə toplanmış gəlirlərin onların sosial rifahının, rayonun inkişafı, abadlaşdırılması üçün istifadəsinə yönəlməsi haqqında tam məlumatlandırılması mütləq qaydada həmin yığımların artmasına gətirib çıxaracaqdır.

Ötən dövr ərzində Azərbaycan enerji resursları, beynəlxalq nəqliyyat-logistika və regional kommunikasiya infrastrukturunu baxımından strateji əhəmiyyətə malik bir sıra layihələri uğurla həyata keçirib. Ölkəmiz regional və qlobal enerji təhlükəsizliyinin mühüm iştirakçısı olmaqla yanaşı, etibarlı tərəfdaş imici qazanmışdır. Xüsusi qeyd etmək vacibdir ki,

Azərbaycanda investisiya mühiti kifayət qədər əlverişlidir. Qanunvericilik bazası investorların hüquqlarının qorunmasını təmin edir, xarici investorlar üçün bərabər və şəffaf şərtlər mövcuddur. Azərbaycan müqavilə öhdəliklərinə sadıqlığını praktikada dəfələrlə sübut etmişdir ki, bu da respublikamızı regionda cəlbədicə investisiya məkanı kimi önə çıxarır.

Müasir dünyada istənilən dövlət üçün əsas prioritet milli maraqların qorunmasıdır. İnvestisiya mühitinin açıq və əlverişli olması o demək deyil ki, strateji aktivlər üzərində nəzarət məsələsində dövlət passiv mövqe tutmalıdır. Enerji resursları, magistral boru kəmərləri, elektrik və nəqliyyat infrastrukturu, kommunikasiya sistemləri kimi sahələr milli təhlükəsizlik və iqtisadi suverenlik baxımından xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Bu baxımdan, qanunvericilikdə dövlətin strateji aktivlərə münasibətdə müdaxilə hüququnun daha dəqiq və aydın şəkildə müəyyən edilməsi vacibdir. Milli təhlükəsizlik, iqtisadi sabitlik və ya strateji maraqların açıq şəkildə təhlükə altına düşdüyü situasiyalarda dövlətin adekvat tədbirləri həyata keçirmək imkanı olmalıdır.

Burada əsas prinsip, bir tərəfdən, investorların hüquqları və investisiya mühitinin sabitliyinin qorunması, digər tərəfdən isə, dövlətin strateji maraqlarına xələl gəlməməsidir. Milli maraqlar hüquqi çərçivədə, şəffaf prosedurlarla və beynəlxalq hüquq normalarına uyğun şəkildə təmin edilməlidir. Azərbaycan öz ərazi bütövlüyünü və suverenliyini necə qətiyyətlə təmin etmişdirsə, iqtisadi suverenliyini də eyni prinsipliliklə müdafiə etməlidir.

Təklif olunan dəyişikliklərin məqsədi milli təhlükəsizlik və iqtisadi suverenliklə investisiya mühitinin sabitliyi arasında balansın təmin edilməsidir. Bu dəyişikliklər Azərbaycanın

investisiya mühitini daha dayanıqlı, şəffaf və strateji baxımdan uğurla inkişaf etdirməyə imkan yaradacaqdır.

Layihə investisiyaların yalnız dövlət ehtiyacları üçün və ya rekviiziya məqsədi ilə alınması məntiqini genişləndirir. Strateji əhəmiyyət kəsb edən investisiyalar üzrə fərqli mexanizmlərin tətbiqi üçün hüquqi baza yaradılır. Strateji investisiyalar dövlətin milli maraqları baxımından zəruri hesab edilən vəziyyətlərdə dövlət tərəfindən əldə edilə biləcək investisiyalar qrupuna daxil edilir. Bu yanaşma investorların hüquqlarına zərər yetirmədən milli maraqların qorunmasını təmin etməyə imkan verəcəkdir. Hesab edirəm ki, bu dəyişiklik dövlətin zəruri hallarda strateji qərar qəbul etmə imkanlarını daha da gücləndirəcək.

Zaur Şükürov. Torpaqlarımızı işğaldan azad etdikdən sonra ilk dəfə olaraq 2024-cü ildə bütün ərazilərimizdə keçirilən Prezident seçkilərində və bu seçkilərdə xalqımızın yüksək etimad və dərin sevgisi nəticəsində inamlı qələbə qazanan Prezident cənab İlham Əliyevin andıçmə mərasimindən iki il ötür. Dövlət başçısının andıçmə mərasimində səsləndirdiyi fikirlər keçən dövrdə nail olduğumuz, vətənimizin gələcək inkişafında etibarlı təməl olan misilsiz uğurlarımızın təsviri olmaqla yanaşı, yeni dünya düzəninə formalaşdığı dövəndə milli maraqlara uyğun planlarımızın həyata keçirilməsi üçün yol xəritəsi xarakteri daşıyır.

Həqiqətən də, dinamik iqtisadi inkişafı və beynəlxalq münasibətlər sistemində nüfuzlu mövqeyi ilə seçilən, öz ərazi bütövlüyünü, bununla da ədaləti bərpa etmiş və beynəlxalq hüququn ümumqəbulolunmuş prinsiplərini təmin etmiş qalib Azərbaycan ən mühüm siyasi hadisələrdən biri olan “Zəfər seçkisi”ndən sonrakı 2 il ərzində uğurlu iqtisadi inkişafa nail

olmuş, milli təhlükəsizliyimizin möhkəmləndirilməsi, silahlı qüvvələrimizin gücləndirilməsi, vətəndaşlarımızın sosial rifahının yüksəldilməsi, işğaldan azad olunmuş Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarını, qlobal miqyasda nümunə ola biləcək bərpa və quruculuq istiqamətində vacib addımlar atılmışdır.

Beynəlxalq müstəvidə uğurla gerçəkləşdirilən prinsipial və müstəqil xarici siyasət kursu dövlətimizin nüfuzunu davamlı olaraq artırır və dünyanın əksər ölkələri ilə istər ikitərəfli, istərsə də çoxtərəfli formatda qarşılıqlı hörmət və səmərəli əməkdaşlıq prinsipləri üzərində qurulan əlaqələrimiz də öz bəhrəsini verməkdədir.

Prezident cənab İlham Əliyevin heyratamız liderliyi və davamlı sülh təşəbbüsü sayəsində Ermənistanla Azərbaycan arasında normallaşma prosesində önəmli razılaşmalar əldə edilməsi baxımından 2025-ci il xüsusi tarixi dönüş ili oldu. Avqustun 8-də dünyanın qüdrətli dövlətinin lideri Donald Trampın vacib dəstəyi və şahidliyi ilə əldə olunan razılaşma, bunun nəticəsi olaraq bu dövlətin vitse-prezidenti Ceyms Devid Vensin ölkəmizə rəsmi səfəri, səfər çərçivəsində Strateji Tərəfdaşlıq haqqında Xartiyasının imzalanması Prezidentimizin andıçmə mərasimində səsləndirdiyi fikirlərin praktik təsdiqi oldu. Sitat: “İndi yeni dövr başlayır. Bu dövrün böyük nailiyyətləri olacaq, mən buna şübhə etmirəm. Çünki son illərin tarixi onu göstərir ki, qarşıya qoyduğumuz bütün vəzifələr icra edildi. Azərbaycanın önəmi, dünyada oynadığı rolu artır”.

Prezident cənab İlham Əliyevin mükəmməl liderlik bacarığı, beynəlxalq platformalarda son dərəcə məharətli, uzaqgörən və milli maraqlara əsaslanan diplomatik fəaliyyətinin nümunəvi modeli sayəsində hər keçən il Azərbaycanın şanlı inkişaf tarixinə qürurverici dövr olaraq yazılmaqdadır.

İlk öncə qeyd edim ki, “İnvestisiya fəaliyyəti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi vacib əhəmiyyət kəsb edir və qanun layihəsini dəstəkləyirəm, lehinə səs verəcəyəm.

Məlum olduğu kimi, Ulu Öndər Heydər Əliyev tərəfindən əsası qoyulmuş və Prezident cənab İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilən daxili və xarici siyasət kursu sayəsində Azərbaycanda əlverişli investisiya mühiti yaradılmış və iqtisadiyyatımıza indiyədək, ümumilikdə, 350 milyard dollardan çox sərmayə yatırılması, xüsusi ilə də ölkəmizin bilavasitə təşəbbüsü və iştirakı ilə qlobal əhəmiyyətli enerji və nəqliyyat layihələrinin gerçəkləşdirilməsi bunun bariz nümunəsidir.

Bir çox dövlətlərlə sərmayələrin qarşılıqlı qorunmasına dair müvafiq sazişlərin imzalanması bu sahədə hüquqi bazanı təmin etmişdir və bu istiqamətdə fəaliyyət davam etdirilir.

Heç şübhəsiz, xarici investisiya üçün əlverişli mühit yaradılması ilə yanaşı, bu prosesdə iqtisadi müstəqilliyimizin və suverenliyimizin, milli maraqlarımızın təmin edilməsi mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Bu prinsiplər digər ölkələrin təcrübəsində də mövcuddur və qanunvericiliklərdə müvafiq müddəalar yer alır. Bu baxımdan, qanun layihəsinə təklif olunan dəyişiklik heç də bu günədək təşəkkül tapmış investisiya mühitinə xələl gətirmir, əksinə, milli maraqlarımıza zərər vura biləcək halların qarşısının alınması məqsədi daşıyan və beynəlxalq təcrübədə də geniş şəkildə tətbiq olunan bu müddəalar investorların gələcək fəaliyyətlərində hüquqi prosedurları dəqiq şəkildə tənzimləyəcək və qarşılıqlı maraq əsasında, xüsusi ilə ölkəmizin milli maraqları nəzərə alınmaqla, fəaliyyətlərinin daha səmərəli şəkildə qurulmasına imkan verəcək.

MÜNDƏRİCAT

13 fevral 2026-cı il 3

Edilməmiş çıxışların mətnləri 83

Yeddinci çağırış

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
MİLLİ MƏCLİSİ İCLASLARININ

PROTOKOLLARI
VƏ
STENOQRAMLARI

Altıncı sessiya
Yaz

60-cı cild

13 fevral 2026-cı il

Buraxılışına məsul
Hafiz Babayev

“Çaşıoğlu Elm-İstehsalat” MMC-nin mətbəəsində çap olunub.

Bakı, M.Müşviq küçəsi, 2A.

Format 60x84 1/16. Çap vərəqi 7. Sifariş . Tiraj 150.

